

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Fakulta pedagogická
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Kulturní tradice a zvyky současných vybraných českých rodin v obci Lnáře

Vypracoval: Aneta Majerová
Vedoucí práce: Mgr. Helena Stejskalová

České Budějovice 2015

Prohlášení autora

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Ve Lnářích dne 22. června 2014

Aneta Majerová

Poděkování

Zde bych chtěla poděkovat Mgr. Heleně Stejskalové za vedení mé práce a velkou trpělivost. Poděkování patří i všem, kteří vyplňovali dotazníky nebo odpovídali na mé dotazy a mé rodině.

Anotace

Tato bakalářská práce je zaměřena na lidové tradice a zvyky obce Lnáře. Lnáře jsou známé především tím, že patří k nejdůležitějším rybníkářským oblastem naší republiky. Již mnoho let se zde dodržují společenské a kulturní akce pořádané místními spolky a organizacemi. Hlavním cílem práce bude seznámení s touto činností v obci, zachycení změn v dodržování tradic a porovnání současného stavu se stavem minulým. Připomeneme si i historický vývoj českých zvyků a tradic a jejich důležité symboly.

Klíčová slova

Lnáře, lidové tradice a zvyky, masopust, pálení čarodějnic, Vánoce, spolky a organizace obce Lnáře

Title

Cultural traditions and habits of choosen czech families in the village Lnáře

Annotation

This bachelor's thesis is focused on folk tradition of the village Lnáře. Lnáře are known because they belong to the most important pond areas of our republic. People celebrate here for many years social and kultural events which are organised by local associations and organisations. The main goal of my thesis will be meeting with this activity in the village and also to notice the changes of the traditions in the past and in the present. We will also remind of historical development of czech traditions and their important features.

Key words

Lnáře, traditions, carnival, witch burning, Christmas, associations and organisations of Lnáře

Obsah

1	Význam zvyků a tradic	10
1.1	Historie tradic a zvyků.....	11
2	Lnáře	12
2.1	Historie obce Lnáře	12
2.2	Podnebí a geografie obce Lnáře	13
2.3	Část obce: Zahorčice	14
2.4	Společenský život obce	14
3	Místní spolky a zájmové organizace	15
3.1	Sokol Lnáře.....	15
3.2	Svaz dobrovolných hasičů	16
3.3	Svaz žen.....	17
3.4	Myslivecké sdružení	17
4	Místní tradice	18
4.1	Nový rok.....	18
4.1.1	Historické pozadí.....	18
4.1.2	Nový rok v obci Lnáře	18
4.2	Tři králové	19
4.2.1	Historické pozadí.....	19
4.2.2	Tři králové v obci Lnáře.....	20
4.3	Dětský maškarní bál	21
4.4	Masopust.....	21
4.4.1	Historické pozadí.....	21
4.4.2	Masopust v obci Lnáře	22
4.5	Velikonoce.....	24
4.5.1	Historické pozadí.....	24
4.5.2	Velikonoční dny	25
4.5.3	Velikonoce v obci Lnáře	27
4.6	Pálení čarodějnic.....	29
4.6.1	Historické pozadí.....	29
4.6.2	Pálení čarodějnic v obci Lnáře	29
4.7	Pout'	31
4.7.1	Historické pozadí.....	31
4.7.2	Pout' v obci Lnáře.....	32
4.8	Mikuláš	33
4.8.1	Historické pozadí.....	33
4.8.2	Mikulášská nadílka v obci Lnáře.....	33
4.9	Zvonečkový průvod	34
4.10	Vánoce	35
4.10.1	Historické pozadí.....	35
4.10.2	Vánoce v obci Lnáře	38
4.11	Finanční podíl obce a místních spolků na dodržovaných akcích ve Lnářích.....	39
5	Metodika	40
5.1	Pozorování	40
5.2	Rozhovor	41
5.2.1	Vyhodnocení metody rozhovoru	41

5.2.2	Diskuze.....	46
5.3	Dotazníky.....	47
5.3.1	Vyhodnocení dotazníkového šetření	47
6	Závěr	52
7	Seznam pramenů a literatury.....	54
7.1	Prameny nevydané.....	54
7.2	Literatura	54
7.3	Internetové zdroje	56
8	Přílohy a grafy.....	56
8.1	Seznam obrazových příloh	56
8.2	Seznam textových příloh	56
8.3	Seznam grafů	56

*„V Podhajském rybníku voda se níží,
rybáři s pantátou už se tam blíží,
sítě si připravují,
k lovišti nastupují.*

*Můj milej Honzíček je taky s nima,
že se tam rozhněval, to je má vina:
když klepal na komoru, dala jsem na závoru.*

*Už dává pantáta k zátahu troubit,
pomůžu rybářům centýře vroubit.
Milýmu hubičku dám, pozvu ho na večer k nám.“*

Zapsal učitel Bohuslav Fišer a připomněl, že tato písnička často zazněla v šalandě Inářského zámeckého pivovaru i v hospodě Na panské ve Lnářích ve společnosti, k níž patřil veselý lesnický adjunkt Stanislav Lolek.

Úvod

Lidové tradice, slavnosti, zvyky a obyčeje byly původně spjaty především se změnami v přírodě, s ročními obdobími nebo se sklizní úrody. Kalendáře ani přesná časomíra neexistovaly. Většina tradic a zvyků se dodržovala na vesnici. Já sama na vesnici žiji už od dětství a pravidelně se tradic a zvyků účastním a pomáhám s přípravami. Z těchto důvodů bylo zvoleno téma bakalářské práce. Musíme si uvědomit, že jejich přítomnost ovlivňuje náš život. Díky tradicím cítíme pocit spjatosti s generací a kulturou.

Tématem bakalářské práce jsou kulturní tradice a zvyky současných vybraných českých rodin v obci Lnáře. Obec Lnáře patří mezi nejvýznamnější rybníkářské oblasti v jižních Čechách. Navíc po mnoho generací zde přetrvávají tradice a zvyky zajištěné místními spolky a organizacemi.

Cílem bakalářské práce je připomenutí historie vybraných lidových tradic a zvyků, jejich charakteristika a zachycení změn. V teoretické části jsou zahrnuty tradice a zvyky současných vybraných českých rodin žijících v obci Lnáře, kde je popsáno, jak je rodiny prožívají a dodržují. Metodologická část zjišťuje činnost místních spolků, TJ Sokol Lnáře a Svaz dobrovolných hasičů Lnáře, také zapojení Obecního úřadu Lnáře, včetně jeho příspěvků a dotací.

Pro tuto práci je velmi důležitý pojem tradice, který je úzce spjat s kulturou. Slovo tradice je přeloženo z latiny jako vypravování, odevzdání. Jde o zpřítomnění hodnot, které se v dané kultuře považují za obzvlášť významné.¹ Tradice uchovávají určité hodnoty, jako jsou úcta k mrtvým, starost o děti, úcta k rodičům nebo vzájemnou pomoc. Sociolog Jan Keller tvrdí, že tradiční svátky posilují integritu společnosti a získávají naději do budoucnosti.

Při zpracování bakalářské práce bylo čerpáno z Pamětní knihy obce Lnáře, která je uložena ve Státním okresním archivu Strakonice, a to jak z prvního dílu, který popisuje rok 1918 do 1973, tak z dílu druhého, který je od roku 1974 do roku 1986. Dále byly využívány informace z kronik lnářských spolků a organizací, to jsou Dějiny tělocvičné jednoty „Sokol“ ve Lnářích založené dne 16. března 1919- 1973, Tělovýchovná jednota Sokol Lnáře 1993 a Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů ve Lnářích 1893- 1943. Danou problematiku řeší nejen archivní prameny, ale i literární zdroje, týkající se historie lidových tradic a zvyků. Ve svém díle charakterizuje tradice a zvyky Alena Vondrušková v díle „České zvyky a

---

¹ KELNER, P.: *Velký sociologický slovník II.* Praha 1996.

obyčeje“², Eva Tinková „České svátky a tradice“³ a Milada Motlová „Český rok od jara do zimy“⁴, ze kterých je nejvíce čerpáno a získáno potřebných informací k bakalářské práci. Otázkou lidových tradic a zvyků se zabýval v díle „Církevní rok a lidové obyčeje“⁵ Vladimír Vondruška. Velice zajímavou knihu, která se zabývá především tradicemi a zvyky o Vánocích, napsali Petr a Pavlína Kourovi s názvem „České Vánoce od vzniku republiky do sametové revoluce“⁶, kde je popsáno, jaké tradice a zvyky v této době o Vánocích byly dodržovány a co ovlivnilo jejich změny.

Aby bylo dosaženo co nejpřesnějších a nejefektivnějších výsledků a samozřejmě co nejvíce získaných informací, bylo použito těchto tří metod: zúčastněné a nezúčastněné pozorování, dotazníkové šetření a rozhovory. Výzkum probíhal v obci Lnáře okresu Strakonice v časovém období červen 2013 - květen 2014. Pozorovateli, při zúčastněném pozorování, se nabízí možnost sledovat zaujetí účastníků a může se aktivně do organizace zapojit, čímž lépe zhodnotím, zda daná tradice má stále svůj význam a zda se obyvatelé účastní společenských a kulturních akcí. U rozhovoru byla struktura postavena tak, aby co nejvíce obsáhla zkoumanou oblast a pomohla ujasnit vnitřní i vnější motivy respondentů, jejich postoje vůči tradicím a zvykům v obci Lnáře. Dotazníkové šetření bylo použito proto, aby umožnilo získat plně strukturovaná data a dostačující informace. Pro cíle práce bylo použití dotazníků velice důležité a nezbytné, data lze tímto způsobem lépe kvantifikovat.

---

² VONDRUŠKOVÁ, A.: *České zvyky a obyčeje*. Praha 2004.

³ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010.

⁴ MOTLOVÁ, M.: *Český rok od jara do zimy*. Praha 2010.

⁵ VONDRUŠKA, V.: *Církevní rok a lidové obyčeje*. České Budějovice 1991.

⁶ KOURA, P. - KOUROVÁ, P.: *České Vánoce od vzniku republiky do sametové revoluce*. Praha 2010.

1 Význam zvyků a tradic

Tradice a zvyky se většinou spojují s venkovským prostředím. Označují se slovem „lidové“. Můžeme je dělit na dvě základní skupiny, a to rodinné a společenské. Mezi rodinné patří především události ze života člověka, jako je narození, křest, svatba a podobně. Větší význam přinášejí zvyky a tradice druhé skupiny, kterým se říká kalendářní nebo výroční. Mnohé se vázaly na běh slunce a proměny přírody.⁷

Tradice uchovávají u lidí určité hodnoty, jako jsou úcta k mrtvým, starost o děti, úcta k rodičům nebo vzájemnou pomoc. Sociolog Jan Keller tvrdí, že tradiční svátky posilují integritu společnosti a získávají naději do budoucnosti.⁸

Pojem tradice vychází z latiny (lat. traditio < tradere, předávat). Lze je chápat jako souhrn společenských, kulturních a jiných ustálených zvyků, obyčejů a pravidel. Jsou to zachovávané myšlenky a názory přenášející se z generace na generaci. Zpravidla jde o zděděný zvyk nebo způsob.⁹

Další definice, ze Slovníku cizích slov pro nové století, je tradice vyložená jako: soubor jednotlivých forem národního a kulturního dědictví, nebo dlouhodobá zvyklost.¹⁰

Tradice se často vázaly na běh slunce a proměny přírody během roku, dále také mohly souviset se zemědělstvím, které bylo pro většinu obyvatel hlavním zdrojem obživy. Církev tradicím dokázala vtisknout ráz křesťanství, proto se tradice a zvyky dokázaly během několika staletí změnit (např. Vánoce, Velikonoce). Někdy byla stereotypnost lidí tak veliká, že katolická církev některé obyčeje raději přijala za své, než aby proti nim bojovala. Jejich součástí mohou být například lidové tance, písně, oděv, pokrmy nebo způsoby chování pro dané kraje či země.¹¹

Zvyk můžeme brát jako ustálený vzorec chování jednotlivce nebo společenství zdůvodněný pouze tím, že se tak lidé chovali „vždycky“, přinejmenším po delší dobu. Individuálně získaný a často nutkavý zvyk je návyk. Zvyky lze dělit na individuální zvyky,

---

⁷ VONDRUŠKOVÁ, A.: *České zvyky a obyčeje*. Praha 2004, s. 17.

⁸ PAVLIVCOVÁ, M.: *Lidová kultura a její historicko-sociální reflexe: (mikrosociální sondy)*. Brno 2007.

⁹ *Nový akademický slovník cizích slov*. Academia 2005, s. 811.

¹⁰ *Slovník cizích slov pro nové století*. Praha 2003, s. 382.

¹¹ VONDRUŠKOVÁ, A.: *České zvyky a obyčeje*. Praha 2004, s. 18.

které si každý z nás běh utváří pro zjednodušení života a společenské zvyky. Nás budou především zajímat zvyky společenské.¹²

Společenské zvyky a obyčeje jsou v určité společnosti nebo společenství zavedené a více méně vyžadované vzorce jednání, které však nemají žádné vážnější zdůvodnění. Myslíme tím mravní nebo náboženské. Tím se zvyk liší jak od rutinní dovednosti (jako je vaření), tak od společenského nebo náboženského rituálu. Pomocí zvyků si lidé dávají najevo, že patří do dané společnosti.¹³

Na základě tradic a zvyků se vytvářela lidová kultura. Někdy je nepřesně označována jako folklór, což je projev lidové kultury.

1.1 Historie tradic a zvyků

Po staletí se tradice a zvyky nepatrně proměňovaly. Křesťanské prvky převládaly, zvláště od husitských válek. Na to pak navázala po třicetileté válce katolická církev, která v rámci rekatolizace českého lidu dovršila proměnu mnoha svátků od rozpustilých zábav k umírněné oslavě spojené s půstem. V 19. století přibyl nový prvek, a to národní a národnostní. Teprve v době národního obrození se začaly výrazně odlišovat svátky v krajinách, kde se hovořilo česky a kde německy. Dříve si kronikáři všímali výhradně životů a osudů panovníka a církve, proto nemáme mnoho údajů o vývoji tradic a zvyků. Nejvíce informací je samozřejmě z 19. století, ale o jejich pravdivosti lze pochybovat.¹⁴

---

¹² KELNER, P.: *Velký sociologický slovník II*. Praha 1996.

¹³ LANGHAMMEROVÁ, J.: *Lidové zvyky*, Praha 2011

¹⁴ VONDRUŠKOVÁ, A.: *České zvyky a obyčeje*. Praha 2004, s. 19.

2 Lnáře

Obec Lnáře se nachází v krajině na rozhraní Plzeňského a Jihočeského kraje v severozápadním cípu okresu Strakonice. Historický a kulturní význam převyšuje její dnešní velikost. Jde o jedno z největších sídel v okolí města s rozšířenou působností Blatné. Obec má přes 700 obyvatel a skládá se ze dvou místních částí Lnář a Zahorčic. Přírodní okolí je charakterizováno střídáním nevysokých zalesněných terénních útvarů se zemědělskými a rybníčními plochami. Západně od obce se zdvíhá vrch Jezbyně, jinak Nesvině (576 m). Další výraznější vyvýšeninu představuje Kobyla (543 m), která leží severovýchodně od Lnář poblíž Zahorčic. Východním směrem se rozkládá nížinatá krajina Blatenské pánve, směrem severním se zdvíhají brdské kopce. Od severozápadu protéká Lnáři Smolivecký potok, který odsud pokračuje na Blatnou, kde se spojuje s kdysi zlatonosným Závašínským potokem v řeku Lomnici, jež se za Miroticemi vlévá do Otavy. Nejstarší písemná zmínka o Lnářích pochází z roku 1318. Jméno vsi je odvozeno od "lnářů" - lidí žijících se pěstováním, zpracováním i prodejem lnu. Německy se Lnářům říkalo Schlüsselburg, a to podle klíče (něm. der Schlüssel), který nosili ve svém erbu pravděpodobní zakladatelé zdejšího šlechtického sídla hornofranští Schlüsselbergové. Rybníční hospodářství má ve zdejším kraji tradici již od středověku. Jen v samotných Lnářích jsou rybníky hned tři - Veský, Zámecký a Podhájský. V současné době patří Lnářsko k důležitým rybníkářským oblastem naší republiky. Současně také bylo a je vystavováno ničivé síle vodního živlu, kterou ukázaly povodně v letech 1895, 1987 a 2002. Význam Lnář umocňuje také jejich komunikační důležitost. V obci se kříží hlavní silnice z Českých Budějovic do Plzně se silnicí od Horažďovic na Rožmitál pod Třemšínem a odbočuje zde silnice do Březnice a odtud ku Praze. Od roku 1899 mají Lnáře svou železniční stanici na trati Nepomuk - Blatná a od roku 1949 jsou trvale zastávkou linek autobusové dopravy. Své symboly - znak a vlajku, vyjadřující historii a tradice obce, mají Lnáře od roku 2002.^{15 16}

2.1 Historie obce Lnáře

Dějiny obce jsou provázány s přechodem rozsáhlých bažin na cestě z jihočeských a prácheňských pánví. Bažinaté místo v jinak kamenitém kraji bylo osídleno již v pravěku, podařilo se vykopat pozůstatky osídlení staré asi 2700 let. Přinejmenším od této doby byla širší oblast Lnářska řídko osídleným krajem a toto osídlení pokračovalo až do raného středověku. V době železné se místní Keltové kromě zemědělství živil i rýžováním zlata

¹⁵ <http://www.lnare-obec.cz/>

¹⁶ *Lnáře (Pamětní kniha obce Lnář)*. Archiv SOka Strakonice, Datace 1.díl 1918- 1973, Datace 2. Díl 1974-1986.

z potoků, po čemž se zachovaly pozůstatky. V raném středověku řídce osídlený kraj dosídlili lidé kmene Dúdlebů. Do zrušení patrimoniální správy roku 1848 byly Lnáře centrem významného šlechtického panství, které mělo rozlohu přes 6 000 ha s více jak 10 000 obyvateli. V jeho vlastnictví se vystřídalo mnoho významných i méně známých rodů domácího i zahraničního původu (Zmrzlikové ze Svojšína, Šternebrkové, Novohradští z Kolovrat, Vratislavové z Mitrovic, Černínové z Chudenic, Königlové, Sweerts - Sporckové ad.). Hlavním zdrojem vrchnostenských příjmů bylo lesní, a především rybníční hospodářství. Význam lnářského rybníkářství dal vzniknout pověsti, podle níž bylo v 18. století na panství 365 rybníků jako dnů do roka a v roce přestupném se napouštěl ještě jeden. Lnáře byly v minulosti významným duchovním centrem, a to díky existenci kláštera, který založil roku 1684 hrabě Tomáš Zacheus Černín z Chudenic. Klášter tvoří spolu se zámek nejvýraznější dominantu obce. Až do svého zrušení byl roku 1950 obýván řeholníky řádu bosých augustiniánů, kteří pro něj a pro klášterní kostel s podporou patronů objednali nebo i sami vytvořili cenná umělecká díla. Nachází se zde obraz Nejsvětější Trojice na hlavním oltáři, který namaloval roku 1707 věhlasný Petr Jan Brandl (1668 - 1735). Řadí se mezi vrcholná díla svého autora i českého baroka. Významným obdobím v dějinách kláštera byl přelom 19. a 20. století, kdy byl jeho převorem P. Alois Václav Majer (1856 - 1932). Napsal základní publikace "Dějiny osady Lnářské" (1923). Lnářský klášter navštěvovali spisovatelé a umělci jako například František Bílek, Otokar Březina či Julius Zeyer.¹⁷¹⁸

2.2 Podnebí a geografie obce Lnáře

Lnáře leží v průměru kolem 470 metrů nad hladinou moře, ačkoliv části obce leží nad 500 m n. m. Obec leží 50 km jihovýchodně od Plzně a asi 100 km jihozápadně od Prahy. Od Českých Budějovic je dělí více než 85 km jihovýchodním směrem. Lnáře leží v kotlině Smoliveckého potoka protékajícího obcí od severu k jihu. Častým jevem jsou zde „suché bouřky“; větry vanou především od severozápadu a severovýchodu, méně pak od východu a jihu. Před přímým severním větrem je obec většinou chráněna hradbou Brd. Podnebí je mírně teplé, vrchovinné, chladnější než v blízkých městech (např. Písek či Plzeň). Zimy jsou zde delší a drsnější než ve velkých městských aglomeracích, ale sněhu je většinou málo.¹⁹

---

¹⁷ <http://www.lnare-obec.cz/>

¹⁸ *Lnáře (Pamětní kniha obce Lnář)*, Archiv SOka Strakonice, Datace 1. díl 1918- 1973, Datace 2. Díl 1974- 1986.

¹⁹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Lnáře>

2.3 Část obce: Zahorčice

Malá ves nacházející se jakoby za „horou“, oddělující ji od Lnář. Podle polohy nese své jméno. Již od počátku byla ve lnářském panství, s nímž sdílela osud od středověku po novověk. První připomínka je z roku 1383. Vesnicí prochází naučná stezka a kousek od Zahorčic se nachází přírodní památka Pastvina u Zahorčic. Chrání velkou řasu ohrožených rostlin jako je například hořepník.²⁰

2.4 Společenský život obce

Společenskými akcemi v obci jsou dnes plesy a různá kulturní představení pořádána ve zdejším kulturním domě s kapacitou 450 lidí. Jedná se o tradiční plesy myslivecký a hasičský a divadelní hry ochotnického divadla. Pro mladou generaci byly každou sobotu pořádány diskotéky, dnes už se nekonají. Kromě kulturního domu je zde i několik restaurací. Příjemné posezení s dobrým jídlem si mohou obyvatelé a návštěvníci Lnář dopřát v restauraci „Na panské“ vedle kulturního domu. Přímo v kulturním domě se nachází „Pivnice u Kůty“ a na břehu Veského rybníka klasická hospoda „Přístav“. Další restaurací je restaurace „Pod klášterem“ a nedávno otevřená „Restaurace na zámku“, ke které patří i cukrárna.²¹

Obrázek 1: Vlajka obce Lnáře (zdroj: <http://www.lnare-obec.cz/>)

²⁰ OBERFALCER, E.: *Encyklopedie měst a obcí okresu Strakonice*. Strakonice 2010.

²¹ *Obec Lnáře malý průvodce*. Obecní úřad Lnáře 2003.

3 Místní spolky a zájmové organizace

3.1 Sokol Lnáře

Sokol Lnáře zahájil činnost v březnu roku 1919 a nyní má 227 členů. Pořádá dva dny v týdnu cvičení žen v tělocvičně základní školy pod vedením Ivany Majerové. TJ Sokol Lnáře má svoje fotbalové mužstvo s 25 muži, kteří hrají okresní soutěž a trenérem je Petr Masák. Dále se starají asi o 15 předškoláků, které trénuje Jiří Masák. Pořádají různé kulturní akce, a snaží se o dodržování tradic a zvyků v obci- jedno z hlavních témat bakalářské práce. Nezasloužilější předseda a nejdéle v této funkci byl od roku 1947 až do roku 1975 pan Jiří Tesař. Od roku 1993 až do současné doby je předsedou pan Václav Krejčí.

V době založení jednoty bylo ve Lnářích 1077 obyvatel. Myšlenku, založit ve Lnářích tělocvičnou jednotu „Sokol“ pojali ještě před válkou lesní správce Karel Ven a učitel Václav Míka. Ke skutečnému založení jednoty došlo teprve po státním převratu, v osvobozené vlasti. Obyvatelstvo s nadšením přijalo založení jednoty. Za členy sokola se přihlásilo 71 mužů a 17 žen. Od roku 1921 existovala v obci ještě Dělnická tělocvičná organizace a organizace Orel. Všichni žili v souladu a měly společnou tělocvičnu. Členy nebyli jen muži a ženy, ale dorost a žáci, kteří také pravidelně cvičili, připravovali besídky a různá tělocvičná a kulturní vystoupení. Sokol měl své vlastní náčiní, bohatou knihovnu a v roce 1922 založil stavební družstvo, které měla za úkol shromažďovat finanční prostředky a připravit plány pro vlastní tělocvičné zařízení. Činnost organizace se soustřeďovala do dvou hlavních oblastí a to, sportovní a kulturní oblast. Činnost organizace byla tak bohatá, že se s dnešní nedá srovnat. Lidé přemýšleli a pod vedením svých starostů připravovali stále nové a nové akce. V roce 1925 se konal první silvestrovský večer, v roce 1926 se sehrálo první divadlo a proběhla první Benátská noc. Těžká doba nastala 15. března 1939, kdy do naší země vtrhli němečtí fašisté. Tato doba zasáhla i sokol. V roce 1941 byla činnost organizace zastavena a obnovila se až po skončení války. Bohaté zkušenosti i dlouholetá tradice sokola dala po únoru 1948 základ ke vzniku organizace v podmínkách socialistického řízení. V této době se podařilo postavit kulturní dům, který slouží jako tělocvična, vystavět kabiny, upravit fotbalové hřiště. Nezastupitelnou úlohu sehrály ženy, které svým pravidelným cvičením a účastí na spartakiádách patřily vždy k nejaktivnějším. Muži se zapojili v oddíle kopaná.²²

V současnosti tvoří výbor TJ Sokol Lnáře tvoří Krejčí Václav, Novosad Pavel, Říský Václav, Masák Jiří starší, Končelík Vlastimil, Čížová Jana, Hlavsová Jitka, Majerová Ivana,

---

²² *Dějiny tělocvičné jednoty „Sokol“ ve Lnářích založené dne 16. března 1919- 1973.*

Vlasáková Hana. Výdaje za poslední roky, nepřevyšují příjmy, které sokol získává především od obce Lnáře (20 000 korun ročně).²³

3.2 Svaz dobrovolných hasičů

Svaz dobrovolných hasičů má 84 členů a kromě tradičního hasičského plesu s tombolou organizuje pro děti školní ukázkový den techniky a dětský den. V roce 2003 oslavili hasiči 110. výročí svého založení. Sbor byl založen 9. dubna v roce 1893 a má dlouholetou tradici.²⁴

Z podnětu Viléma Kopala, učitele Petra Kohouta, mlynáře Václava Pivničky, rolníka Josefa Holuba, polníka a obecního starosty byl založen Sbor dobrovolných hasičů ve Lnářích. První účelná valná hromada veškerého členstva se konala 12. Července 1893 s programem vybírání členských příspěvků a volbou správního výboru. Každý rok se konaly valné hromady, kde se probírala aktivita a organizace svazu. Od valné hromady konané 2. února 1914 se až do 29. května 1919 žádné výborové schůze nekonaly kvůli světové válce. 29. května 1919 se koná první valná hromada, kterou koná sbor dobrovolných hasičů ve Lnářích po světové válce. Předsedou byl pan Hájek a zúčastnilo se 40 členů. Ve válce v cizině padli čestní členové.²⁵

„Jelikož byla původní kronika, která byla vedena od roku 1946, asi v roce 1973 ztracena, byla kronika od roku 1946 do roku 1991 sepsána na základě dostupných materiálů (podle knih zápisů a ročních zpráv z výročních členských schůzí) v letech 1987-1991.“
(Kronika, Hasičský sbor ve Lnářích, Hořejšová Anna)

---

²³ Tělovýchovná jednota sokol Lnáře 1993.

²⁴ Obec Lnáře malý průvodce. Obecní úřad Lnáře 2003.

²⁵ Pamětní kniha. Sbor dobrovolných hasičů ve Lnářích 1893- 1943.

Obrázek 2: Sbor dobrovolných hasičů (zdroj: archiv autora)

3.3 Svaz žen

Svaz žen má v současnosti 38 členek. Přestože v porevoluční době hrozil této organizaci zánik, od roku 1999 byla činnost ve Lnářích obnovena. S velkým ohlasem se organizují výlety po okolí na kolech, dále vaření a samozřejmě se opakující posezení žen.²⁶

3.4 Myslivecké sdružení

Myslivecké sdružení bylo založeno v roce 1948 a má 31 členů. Má pronajatou honitbu o výměře cca 1400 ha, kde žije lovná zvěř. Myslivci si také pronajímají budovu v bývalých ovocných školách, kterou si upravili na společenskou místnost, kde se odbývají schůze a ukončení honů. Každoročně pořádají myslivecký ples s bohatou tombolou.²⁷

---

²⁶ *Obec Lnáře malý průvodce*. Obecní úřad Lnáře 2003.

²⁷ *Obec Lnáře malý průvodce*. Obecní úřad Lnáře 2003.

4 Místní tradice

4.1 Nový rok

4.1.1 Historické pozadí

Přirozeným mezníkem pro počítání času a nejstarším počátkem kalendáře byl zimní slunovrat. U některých pravěkých kultovních staveb si můžeme všimnout, že jsou orientovány tak, aby právě v tento den svítily sluneční paprsky na obětiště.²⁸

Už dříve lidé cítili, že by se měli orientovat nějakým způsobem v čase, a to nejen v plánování zemědělských prací, ale především ve vykonávání pravidelných náboženských rituálů. Jediné z čeho vycházeli, byly měsíční cykly nebo doba oběhu Slunce kolem Země. V různých civilizacích vnikaly různé kalendáře, které všechny měly za základní prvek jeden den. Dnes už je téměř po celém světě používán gregoriánský kalendář, který stanovil délku roku na 365,25 dní. Skutečná délka roku je však kratší (365,2422 dne). Proto se začal tento kalendář opožďovat. V 16. století už byl rozdíl 10 dní, což působilo problémy se stanovením některých svátků (např. Velikonoc). Papež Řehoř XIII. nakonec roku 1582 vydal bulu, která vyhlásila nový gregoriánský kalendář. Ten se začal používat na celém světě.²⁹

1. leden jako stálý termín pro Nový rok se začal v Evropě ujímat od 15. století. Však až v 17. století byl plně přijat. Příčinou byly reformy, složité posuny v kalendáři, a především síla tradičních zvyklostí.³⁰

Již řadu let je Nový rok svátečním dnem a od roku 1993 po rozdělení Československa i státním svátkem České republiky.

4.1.2 Nový rok v obci Lnáře

Oslavy a uvítání Nového roku se staly vlastně pokračováním slavení Silvestra.

31. prosince večer tráví všichni se svými blízkými a dopřávají si bujarou zábavu. O půlnoci, se většina obyvatel sejde u Veského rybníka a při společném odpočítávání sekund do Nového roku odpalují ohňostroj.

Bývá zvykem přát všem příbuzným, blízkým, sousedům zdraví a štěstí a dávat si různá předsevzetí, která se snažíme splnit. U většiny obyvatel obce Lnáře začíná první den roku rodinným obědem, procházkami po vsi a návštěvami přátel.

²⁸ VONDRUŠKA, V.: *Církevní rok a lidové obyčeje*. České Budějovice 2005, s. 43.

²⁹ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 7.

³⁰ VONDRUŠKOVÁ, A.: *České zvyky a obyčeje*. Praha 2004, s. 20.

„*Jak na Nový rok, tak po celý rok!*“, této pověře snad věří všichni občané, proto se lidé snaží nehádat a každému pomáhat. Každá rodina má své pověry, kterým věří. Někdo má zakázáno praní a věšení prádla, aby nebyla zlá úroda, někdo se snaží celý den nevynášet nic z domu, protože by to během roku pak mohlo chybět a někomu prostě stačí na Nový rok vykročit pravou nohou ze dveří. Na jedné pověře se ale většina rodin shodne, a to na tradičním jídlu čočce. Čočka svým kulatým tvarem připomíná peníze, které by jim v příštím roce měla přinést. Také věří, že kdyby si dali k obědu opeřence, ulétlo by jim štěstí. „*Na Nový rok jsme hodně pověřčivý. Už se to s námi táhne dlouhá léta a nedá se od toho odhrnout a přestat tomu věřit.*“³¹

K Novému roku se vztahovala a dodnes vztahuje a dodržuje spousta pověr. Jedna z neznámějších u rodin v obci Lnáře je, že to, co bude člověk dělat na Nový rok, bude dělat po celý zbytek roku. Proto se lidé brání i domácím pracím. Mnozí také věří, že budou-li mít v kapse peníze, budou je mít po celý rok. Za dobré znamení se považuje, pokud do domu vstoupí jako první host dítě, mladá dívka či muž, stará žena přináší naopak smůlu. „*V tento den dodržujeme nejspíš nejvíc tradic a známe taky nejvíc pověr.*“³²

Ať už obyvatelé obce Lnáře dodržují jakoukoli tradici, věří v jakoukoli pověru, jedno mají všichni společné, a to vkročit do nového roku šťastnou nohou.

4.2 Tři králové

4.2.1 Historické pozadí

Největším historickým zdrojem této tradice je evangelium svatého Matouše. V něm je popsáno, jak se mudrci z Východu vypravili do Jeruzaléma a pak je zavedla hvězda do Betléma, kam se přišli poklonit narozenému Ježíši. Odevzdali mu zlato, kadidlo a myrhu. Už od pradávna se spekuluje o tom, jaká hvězda je mohla na tuto významnou událost upozornit a kdo ti muži byli, odkud, kdy a kolik jich do Betléma přišlo. V současné době se považuje za pravdivou variantu, že se jednalo o konjunkci Jupitera a Saturna, ke které došlo. Můžeme se domnívat, že právě tento rok byl rokem narození Krista. Zmínku o třech králích můžeme vidět také v textu Marca Pola. Počet králů nejspíše vznikl podle počtu přinesených darů židovskému králi.³³

---

³¹ RODINA č. 2. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.

³² RODINA č. 2. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.

³³ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 9.

Jména tří králů (Kašpar, Melichar, Baltazar) začala být uváděna v 9. století a do širšího podvědomí se dostala v druhé polovině 12. století, poté, co byly jejich ostatky převezeny z Itálie do Kolína nad Rýnem. Tři králové byli ve středověku oblíbeným tématem výtvarného umění a malíři dali jménům konkrétní podoby. Jednotlivé krále není vždy snadné na zobrazeních podle jmen identifikovat, protože jejich tváře, stáří i oděv se měnily, každý z umělců měl jinou představu.³⁴

V předvečer svátku Tří králů zapalovali v domácnostech veliké svíce a věřili, že prý zemře ten, komu nejdříve dohoří. Pokud kouř stoupal vzhůru, duše člověka se dostala do nebe a naopak pokud kouř klesal, měla přijít do pekla. Lidé se také ponořovali do studené vody, ten, kdo to zvládl, měl mít zajištěno během roku pevné zdraví bez nemocí. Nemoci také zahánělo pití svččené vody.³⁵

4.2.2 Tři králové v obci Lnáře

6. leden znamená pro většinu obyvatel obce Lnář navrácení se do běžných životů po vánočních svátcích. Ve většině rodin odstrojují stromeček a dělají povánoční úklid. U rodin s dětmi se drží pověra, že stromeček odnáší Ježíšek, proto rodiče nenápadně stromečky vyhazují z oken. „*Pokaždé musím sledovat, jestli pod oknem někdo nejde, abych mu stromek nehodil na hlavu.*“³⁶

Na svátek Tří králů obcházejí koledníci domácnosti a v každé domácnosti zazní tříkrálová, pro všechny jistě známá, koleda: „*O, my tři králové jdeme k Vám, štěstí, zdraví přejeme Vám.*“ Skupina koledníků, složená většinou z chlapců, dostane od rodiny finanční příspěvek. Sběrka peněz slouží k charitativním účelům, pomáhá potřebným.

Lnářští koledníci mívají dokonale dělané kostýmy a papírové koruny s křížkem na hlavách. Dalo by se říct, že některé královsky, zlatě, zdobené. Za tři krále chodí většinou hoši. Každý z nich má na sobě oblečenou dlouhou bílou košili, která je pod krkem uvázána, a na ní splývá téměř po kolena ornát, což je roucho užívané u kněží, zhotovený z červeného papíru nebo látky a ozdobený různými ozdobami. Jeden z hochů má obličej a ruce učerněné barvou a ostatní dva mívají pod nosem nakreslený knír.

Návštěva tří králů v domácnosti se pozná podle tradičního nápisu křídou K + M + B (Kašpar, Melichar a Baltazar) napsaného na horním rámu dveří.

³⁴ MOTLOVÁ, M.: *Český rok od jara do zimy*. Praha 2010, s. 303.

³⁵ VONDRUŠKA, V.: *Církevní rok a lidové obyčeje*, České Budějovice 2005, s. 45.

³⁶ RODINA č. 3. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.

Ve střední Evropě je však zvykem žehnání domů, při němž se na dveře křídou píše písmena C + M + B s udáním letopočtu. V Čechách obvykle K + M + B. Nejsou to počáteční písmena Třech králů, jak se lidově traduje, nýbrž zkratka Christus mansionem benedicat: Kristus požehnej tomuto domu.³⁷

4.3 Dětský maškarní bál

Tradičně začátkem února pořádá základní a mateřská škola obce Lnáře dětský maškarní bál. Na maškarní se sjedou rodiny i z okolních obcí a vesnic, proto je vždy vysoká účast. Pro dětské návštěvníky je připravena spousta zábavy, her a hudby k tanci a poslechu. Samozřejmě i pro dospělé účastníky, rodiče a příbuzné je dobře postaráno a zúčastňují se připravených her po celé odpoledne. „*Myslím, že dětský maškarní bál baví nejvíce rodiče.*“³⁸

Dříve si každá rodina pro své ratolesti vyráběla masky sama doma s pomocí jehel, nití a především fantazií a kreativitou. Ale časy se mění a nastává moderní doba, kdy už chlapi nechtějí být za kuchaře, ale za spidermana a holčičkám už nestačí být princeznou. Proto domácí kutilství masek upadá a rodiče navštíví raději půjčovnu moderních kostýmů. Díky tomu se také změnila pravidla soutěže o nejlepší masku. Dříve vyhrávala nejoriginálnější vyrobená maska, dnes je každá maska vítězem. Samozřejmě nechybí ani dětská tombola a sladkosti po celé odpoledne.

4.4 Masopust

4.4.1 Historické pozadí

Nejstarší oslavy podobné karnevalu můžeme vidět už u starověkých národů. První záznamy o masopustu pocházejí ze středověku. Z antiky jsou známé bakchanálie, konané k počtě Dionýsa, boha vína a plodnosti.³⁹

Tak jako proti všem podobným svátkům s tancem, spoustou jídla, s pitím a bujarou zábavou, vystupovala církev i proti masopustu. Podařilo se jí zahrnout masopustní dny mezi církevní svátky a určovat jejich termíny. V poslední masopustní den hlavně v době baroka chodili věřící se vyzpovídat ze svých hříchů do kostela, aby byli očištěni před nadcházejícím půstem. Oblíbily si ho všechny vrstvy obyvatel, od těch nejchudších až po panovníky. Ve městech i na venkově se od středověku organizovaly průvody masek.

³⁷ <http://www.pastorace.cz/tematicke-texty/KMB.html>

³⁸ RODINA č. 3. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.

³⁹ MOTLOVÁ, M.: *Český rok od jara do zimy*. Praha 2010, s. 311.

V masopustních průvodech se často objevovalo parodování neoblíbených lidí, nebo lidských vlastností či profesí.⁴⁰

I masky, patřící k těmto oslavám, mají kořeny v dávných dobách. V různých kmenech používali masky především kněží a černokněžníci při svých obřadech. Pohani si je oblíbili při oslavách různých bitev jako zpestření večera. Pro staré Řeky byly masky významnou součástí divadelních her. Až později maškary pronikly do masopustního veselí. Výběr masek záležel vždy na vynalézavosti účastníků, několik postav však bylo již tradičně součástí masopustního průvodu, například Žid, Turek, medvědář s medvědem a mnoho dalších.⁴¹

*„Masopust držíme,
Nic se nevadíme pospolu.
Proč bychom se hádali,
když jsme shledali, poznovu?
V dobrém jsme se sešli,
Rádi jsme se našli, pospolu.
Dříve než se rozejdem,
Ještě sobě přijím, poznovu.“⁴²*

4.4.2 Masopust v obci Lnáře

Masopustní průvod byl složkami obce několikrát zorganizován v 70. a 80. letech 20. století. Po delší odmlce se o vzkříšení této tradice pokusili členové a členky TJ Sokol Lnáře. Pro velký úspěch se tato tradice dodržuje každý rok.⁴³

Masopust začíná podle tradice 7. ledna. Datum masopustu je pohyblivé, konec masopustu je v rozmezí od 3. února do 9. března. Ve Lnářích spadá masopust vždy na sobotu, kdy průvod masek vychází po obědě, kolem druhé hodiny. Za přichystání této místní zábavy vděčí obec Sokolu Lnáře, který masopustní průvod organizuje od roku 2003. Zorganizoval se po jedenácti letech. Trasa tohoto průvodu vedla od Přístavu k Mikuláši, Malá strana, Topič, Anín, Hotel, Lesácké bytovky, Panelová sídliště a skončila opět v sále v hospodě Přístav. Tohoto roku se zúčastnilo čtyřiapadesát masek.⁴⁴

⁴⁰ VONDRUŠKOVÁ, A.: *České zvyky a obyčeje*. Praha 2004, s. 45.

⁴¹ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 13.

⁴² MOTLOVÁ, M.: *Český rok od jara do zimy*, Praha 2010, s. 323.

⁴³ *Obec Lnáře malý průvodce*. Obecní úřad Lnáře 2003.

⁴⁴ *Tělovýchovná jednota sokol Lnáře 1993*.

Každý rok se kolem padesáti masek sejdou v místní hospodě Přístav. Jako první navštíví starostku obce paní Maškovou a vybrané masky žádají o povolení průchodu obcí a slibují, že vše proběhne v pořádku. Průvod pokračuje za doprovodu dechové hudby naplánovanou trasou. Jelikož jsou Lnáře rozlohou velké a návštěva každé domácnosti je časově nezvládnutelná, navštíví masky pouze rodiny, které jsou předem domluvené. Masky s rodinami žertují, tancují a samozřejmě za to bývají odměněny, buď v podobě jídla a pití, nebo i finanční částkou. Během cesty masky zastavují také řidiče aut a nutí je přispívat na průvod. Masopust je zakončený zábavou ve zmíněné hospodě Přístav, samozřejmě nechybí kapela a občerstvení, to vše sponzorované Sokolem Lnáře.

„Vždycky se těším na upečené koblihy a samozřejmě na rozlívání alkoholu, který nám připraví navštívené rodiny, pak je ta cesta hned veselejší.“⁴⁵

Bohužel, na masopustu je nejvíce znát úpadek kulturních tradic a zvyků obce Lnáře. Každý rok se průvodu zúčastní méně obyvatel, a to jak převlečených za masky, tak i rodin, které chtějí návštěvu průvodu ve svých domácnostech. Během let přestaly být součástí tradiční masky, nahradily je masky vyrobené podle filmů a animovaných pohádek.

Miroslav Válek ve své knize *Sociokulturní proměny vesnice* uvádí, že signálem změn je věk nositelů, neboť aktivními účastníky masopustních průvodů se stávají děti. Nezbyvá než souhlasit.

Magické funkce masek nahradilo zábavné a ekonomické poslání. Obdarování v podobě potravin a naturálií se změnilo na peněžní příspěvek a zůstalo pouze častování alkoholem.⁴⁶

---

⁴⁵ RODINA č. 3. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.

⁴⁶ VÁLEK, M.: *Sociokulturní proměny*. Brno 2011, s. 118.

Obrázek 3: Masopustní průvod (zdroj: archiv autora)

4.5 Velikonoce

4.5.1 Historické pozadí

Stejně tak jako ostatní náboženské svátky, tak i Velikonoce mají kořeny v pohanské tradici a v průběhu let podlely křesťanským svátkům. Židé v této době slaví Pesah, při kterém si připomínají osvobození židovského lidu z egyptského zajetí a pro křesťany jsou Velikonoce oslavou vzkříšení Ježíše Krista třetí den po ukřižování. Dříve křesťané toto vzkříšení slavili každou neděli. Až roku 352 našeho letopočtu církve rozhodla, že na Kristovu mučednickou smrt budou všichni vzpomínat v jediném období v roce. Velikonocům není přiděleno konkrétní datum. V průběhu několika století rozhodla církev, že den Kristova vzkříšení by se měl uctívat vždy v první neděli po prvním jarním úplňku. Proto se Velikonocům říká pohyblivé svátky a mohou být kdykoliv mezi 22. březnem a 25. dubnem.⁴⁷

Nesmíme zapomenout, že dnes není datum Velikonoc v rámci křesťanské víry zcela jednotné. Pravoslavná církev používá kalendář, který se od katolického gregoriánského mírně odlišuje, proto se neshoduje první jarní den.⁴⁸

⁴⁷ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 17.

⁴⁸ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 17.

4.5.2 Velikonoční dny

Velikonoční dny patří do takzvaného Svatého neboli Pašijového týdne, kdy si křesťané připomínají smrt a vzkříšení Ježíše Krista.

Pašijový týden začíná Květnou nedělí a končí velikonočním pondělím. Nejdůležitější dny jsou tři dny uprostřed Velký pátek, Bílá sobota a Boží hod (Neděle zmrtvýchvstání).⁴⁹

Půst začíná Popeleční středou. Jak už sám název naznačuje, opravdu souvisí s popelem. V tento den dělá kněz věřícím křížek popelem na čele. Je to na znamení pomíjivosti pozemského života člověka. Popel se získá ze spálených kočiček svěcených vodou. Tento zvyk pochází z 12. století.⁵⁰

Květná neděle je první neděle po Popeleční středě (Popeleční středa následuje po Tučném úterý, je tedy prvním postním dnem). V tuto neděli přišel Ježíš do Jeruzaléma, kde byl pak odsouzen a ukřižován. Neděle nese název podle květů, neboť obyvatelé vítali Krista palmovými ratolestmi. Lidé to vnímali jako symbol vítězství a slávy. V krajinách, kde rostou palmy, se světily palmové listy a u nás převzaly tuto funkci takzvané „kočičky“. Jde o větvičky vrby jívy. Se svěcenými kočičkami se prováděly různé praktiky, některé hraničily z hlediska církve až s pověrou. Kočičky, symbol jara a Velikonoc, se zastrkovaly za domácí kříž ve světnici nebo se dávaly za svaté obrázky.⁵¹

Modré pondělí a Šedivé úterý jsou nejméně významné. V tyto dny se lidé prakticky jen modlili a čekali na příchozí vrchol Velikonoc.⁵²

Škaredá středa má i mnoho jiných názvů, například Sazometní nebo Smetná, protože se toho dny vymetaly komíny.⁵³ Jinak tento den, přislíbil Jidáš veleknězům jeruzalémského chrámu zradit Krista za peněžní odměnu. Právě tuto středu vyrazil apoštol, kde se Ježíš skrývá. Tento den má Jidášovu zradu připomínat. Podle lidové víry se nikdo nesmí mračit, jinak by mu to zůstalo po celý rok.⁵⁴

Zelený čtvrtek dostal tento přívlastek hned z několika důvodů. První důvod je, že se odvozuje od zvyku jíst zelené rostliny, dalším důvodem je zelené roucho kněze, které si v ten den k bohoslužbě obléká a posledním důvodem je zkomolení významu

⁴⁹ VONDRUŠKOVÁ, A.: *České zvyky a obyčeje*. Praha 2004, s. 106.

⁵⁰ MOTLOVÁ, M.: *Český rok od jara do zimy*. Praha 2010, s. 26.

⁵¹ VONDRUŠKA, V.: *Církevní rok a lidové obyčeje*, České Budějovice 2005, s. 54.

⁵² TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 19.

⁵³ VONDRUŠKA, V.: *Církevní rok a lidové obyčeje*, České Budějovice 2005, s. 54.

⁵⁴ MOTLOVÁ, M.: *Český rok od jara do zimy*. Praha 2010, s. 29.

staroněmeckého označení.⁵⁵ Na Zelený čtvrtek pozval Ježíš na večeři svých dvanáct apoštolů na večeři, aby jim oznámil, že druhý den bude ukřižován. Dále je poučil, jak mají pokračovat ve svých životech a v započaté misi. Ujistil je, že vstane z mrtvých a bude sledovat to, co dělají a konají. Na závěr večera Kristus umyl všem zúčastněný nohy, což má symbolický význam. Chtěl tímto gestem ukázat, že kdo chce vést lid, musí mu zároveň sloužit.⁵⁶ Při tomto společném a zároveň posledním setkání ustanovil Ježíš obřad přijímání chleba a vína na znamení svého těla a krve. *Pak vzal chléb, vzal díky, lámal a dával jim se slovy: „Toto jest mé tělo, které se za vás vydává. To čiňte na mou památku“ A právě tak, když bylo po večeři, vzal kalich a řekl: „Tento kalich je nová smlouva zpečetěná mou krví, která se za vás prolévá.“* (Lukášovo evangelium 22, 19-20)

Velký pátek je dnem smutku. Nejvýznamnější část Velikonoc slouží k počtě ukřižování Ježíše Krista. Legenda praví, že Kristus byl ukřižován roku 33 našeho letopočtu, začátek letopočtu se považuje rok narození Ježíše. Každý rok se na Velký pátek se ve tři hodiny odpoledne koná mše, právě v tuto hodinu Ježíš na kříži umřel. Někteří lidé věřili, že na Velký pátek se nemá pracovat, v mnoha domácnostech se i nemluvílo, nebo se mluvilo velmi málo, podávala se jednoduchá postní jídla. Lidé věřili na magickou sílu tohoto dne a na zázraky, které se dějí.⁵⁷

V Bílou sobotu, den po ukřižování, byl Kristus uložen do hrobu. Z toho důvodu je tento den zasvěcen modlitbám. Pojmenování soboty vychází z oděvu lidí, kteří byli křtěni přijati do církve. Obřad se děl po západu slunce, je to jedna z nejvýznamnějších událostí z celých Velikonoc. Před bohoslužbou bývá zvykem zažehnout před kostelem Jidášův oheň, což je vatra, od níž si návštěvníci kostela zapalují svíčky, jimiž si svítí v temném kostele. Ve vesnicích se pak lidé připojí k procesí, které oslavuje Kristovo vzkříšení.⁵⁸

Velikonoční neděle neboli Boží hod velikonoční, je další velmi důležitý den pro křesťany. Právě tato neděle hraje hlavní roli při výpočtu data Velikonoc, je první nedělí po prvním jarním úplňku. Když vyjde úplněk přímo na neděli, stává se nedělí velikonoční až ta následující.⁵⁹ Slovo „hod“ znamenal v češtině svátek s bohatým jídlem a spojení „boží hod“ naznačuje, že jde víc než o hodování u stolu. Je to den, kdy lidé slavili vzkříšení Ježíše Krista, a touto oslavou se oslavuje věčný život. Podle evangelií Kristus za svítání vstal

---

⁵⁵ MOTLOVÁ, M.: *Český rok od jara do zimy*. Praha 2010, s. 30.

⁵⁶ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 20.

⁵⁷ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 20.

⁵⁸ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 21.

⁵⁹ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 21.

z mrtvých, a proto se začali křesťané o nedělích scházet. Na Boží hod je odpoledne v kostele bohoslužba nebo mše.⁶⁰ V rámci svátku se provádělo svěcení velikonočních pokrmů (beránek, mazanec nebo vejce), protože po období dlouhého půstu by mohl náhlý přechod k tučné stravě přivodit potíže.⁶¹ Bible praví, že v nedělních ranních hodinách se přišla skupinka zbožných žen poklonit ke Kristovu hrobu, našly ovšem hrob prázdný. Neděle velikonoční se tak stala dnem oslav Kristova zmrtvýchvstání.⁶²

Velikonoční pondělí je možná vnímáno jako nejvýznamnější den Velikonoc, ale hlavním svátkem je neděle. Pondělí bylo pouze z praktických důvodů přiřazeno k velikonočním svátkům. Proto se právě v tento den odehrávají lidové zvyky, jako je barvení vajíček, koledníci chodící pro výslužku, výprask děvčat pomlázkou.⁶³ Mrskání na velikonoční pondělí u nás dokládají záznamy z konce 14. století, tehdy metlami z vrbových proutků šlehali nejen muži ženy a chlapci dívky, ale i opačně.⁶⁴

Velikonoce nekončí pondělkem, ve skutečnosti trvají ještě dalších 50 dní a končí letnicemi.

4.5.3 Velikonoce v obci Lnáře

Dnes mají Velikonoce význam hlavně pro židy a křesťany, není tomu jinak ani ve Lnářích. V obci převažují křesťané, kteří svátek pečlivě dodržují a nezapomínají ani na symboly Velikonoc.

Nejdůležitějšími dny jsou zde Velký pátek, Bílá sobota, Velikonoční neděle a Velikonoční pondělí. Většina obyvatel v tyto dny zdobí vajíčka, která jsou po celém světě jedním z nejtypičtějších atributů Velikonoc. Ta se nejdříve vyfouknou, tuto činnost by měl vykonávat v rodině muž a ženy pak skořápky nazdobí. Existuje opravdu mnoho způsobů, kterým v rodinách vejce zdobí, jedním z nich je batika nebo vyškrabování. Další častou činností je pečení beránka, který snad nechybí na žádném stole.

Na Velký pátek se skupina dětí schází na řehtání. První obchůzka se koná ráno, kdy mají sraz u kapličky. Dříve se dával sraz v šest hodin ráno, postupem času a s přibývajícím mladšími dětmi, které chtěly také chodit řehtat, se čas posunul na osmou hodinu ranní. Skupina deseti dětí chodí pod vedením nejstaršího člena. Dívky mohou také

---

⁶⁰ MOTLOVÁ, M.: *Český rok od jara do zimy*. Praha 2010, s. 46.

⁶¹ VONDRUŠKA, V.: *Církevní rok a lidové obyčeje*, České Budějovice 2005, s. 57.

⁶² TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 21.

⁶³ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 21.

⁶⁴ MOTLOVÁ, M.: *Český rok od jara do zimy*. Praha 2010, s. 47.

chodit, ale nestává se to často. Obchází se pouze část obce a na konci se rozchází zase u zmíněné kapličky. Předem se domluví na odpolední čas, což bývá ve dvě hodiny a opět projdou stejnou trasou s hlučícími dřevěnými nástroji- řehťáčkami. Večer se skupina schází v šest. Oblíbeným nástrojem je kromě ruční řehťáčky pojízdný trakáček, který se dá obsluhovat jednou rukou. Trakáček se vozí po zemi a tím se roztáčí větší ozubená kola, ta rozeznívají větší široké dřevěné pláty, které vydávají mnohem silnější a větší zvuk než nazdobené řehťáčky. Řehtání po obci pokračuje i na Bílou sobotu, kdy se děti sejdou v ty samé časy, na tom samém místě. Nejvíce se každý z řehťajících dětí těší na Velikonoční neděli, kdy je čeká pouze ranní pochod a odpoledne odměna. Při poslední obchůzce se zastavují u domácností a za silného řehtání čekají, jestli jim rodina otevře a přivítá je. V tu chvíli začnou děti zpívat: „*Hody, hody doprovody! Dejte vejce malovaný. Nedáte-li malovaný, dejte aspoň bílý, slepička Vám snese jiný.*“ a dostanou sladkosti, zdobená vajíčka a peníze, které si pak mezi sebou rozpočítají a rozdělí.

Velikonoční pondělí je samozřejmě rájem pro chlapce, kteří mohou vyšlehat pomlázkou všechna děvčata v obci. Chlapci se domluví sedmou hodinu ráno, kdy většina děvčat a žen ještě spí. Ovšem ne všechny. Některé se připravují, aby mohly chlapce polít studenou vodou, až jim budou otvírat dveře. Pak zvoní a tlučou pomlázkou do dveří, dokud jim někdo neotevře. Vyšlehnají všechny ženy z rodiny a za to dostanou peněžní odměnu a zdobená vajíčka. Samozřejmě starší chlapci dostávají i alkohol, který se dnes rozdává snad v každé domácnosti, do které přijdou koledovat. Jelikož ve Lnářích je spousta malých dětí, převážně chlapců od pěti do osmi let, zavedla se tradice, kdy tatínkové se svými ratolestmi chodí s pomlázkou ještě odpoledne. Dělají to samé jako starší chlapci, akorát děti za odměnu dostávají převážně sladkosti.

Samozřejmě dříve si chlapci vyráběli pomlázky sami, spletením několika prutů z vrby nebo břízy. V dnešní době bohužel už nejsou tak zruční, takže pomlázky mají kupované, ale najde se ještě pár jedinců, kteří si na pomlázce dávají opravdu záležet a pletou ji sami co nejdelší a nejsilnější. Čím více modřin dívka má, tím více se hoši radují. Může nastat ale i čas, kdy jim to dívky mohou všechno vrátit. Tím časem je přestupný rok, ale tato tradice, kdy dívky vyšlehávají chlapce, se dodržuje velmi zřídka. Většinou se na ni zapomene a chlapci si šlehání užívají každý rok.

V domácnostech nechybí ani velikonoční dekorace. Zelené větvičky, kočičky, jehnědy, to vše zdobí jídelní stoly spolu s ošatkou zdobených vajec a pečeným beránkem,

který bývá častější velikonoční pochutinou než mazanec. „*Na Velikonoce i Vánoce děláme výzdobu. Na Velikonoce nesmí na stole chybět beránek a v troubě velikonoční sekanina.*“⁶⁵

4.6 Pálení čarodějnic

4.6.1 Historické pozadí

Od středověku se věřilo, že existují dny, kdy mají zlé síly nejsilnější a největší moc než kdykoli jindy. Jedním z nich byl poslední dubnový den, především noc. Tehdy lidé věřili, že nejvíce škodí čarodějnice, nazývané také bosorky. Lidé si je představovali jako nadpřirozené bytosti nebo jako d'ábelské zle seslané na zem v podobě staré ženy.⁶⁶ O půlnoci, kdy měly zlé síly, především čarodějnice, moc škodit, se lidé bránili. Na ochranu pálili ohně nebo před vrata domu dávali narýpané drby. Dříve, než mohla čarodějnice vstoupit, musela spočítat všechna stébla, což jí trvalo do rána, kdy její moc skončila.⁶⁷

Tento církevní svátek má původ u Keltů. Jejich slavnost Beltine je považována za předchůdce dnešního pálení čarodějnic. Tato noc byla zasvěcena keltskému bohu slunce, ohně a světla Belenovi, kdy se zapalovali velké ohně. 30. duben vyhlásila církev dnem anglické jeptišky Valpurgy a následující měsíc zasvětila Panně Marii. V té době se také začala šířit pověra, že právě v tuto noc, 30. dubna, se slétávají čarodějnice. Hon na čarodějnice se odehrával v 15. až 18. století. Většinou byly odsouzeny nevinné mladé dívky a ženy ke smrti. Mučené ženy se raději přiznaly k čarodějnickým praktikám, než aby podstupovali brutální týrání, jako bylo sekání prstů.⁶⁸

4.6.2 Pálení čarodějnic v obci Lnáře

Vždy v předvečer 1. května je připraveno TJ Sokolem občanům Lnář spousta akcí. Nejen, že se večer pálí čarodějnice, odpoledne je také pro děti připraven lampionový průvod. V tento den se mimo jiné staví májka místními občany, především muži a chlapečci ze Svazu dobrovolných hasičů.

Májka se staví hned po obědě. Místní občané se snaží stavět májku ručně za pomoci provazů a kleštiny⁶⁹. Když síly nestačí, pomůže technika. Věncem a korunu májky zdobí ženy, které si předem z krepáků připraví barevné ozdoby. Bohužel, májka v obci není hlídaná, jako

⁶⁵ RODINA č. 2. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.

⁶⁶ VONDRUŠKOVÁ, A.: *České zvyky a obyčeje* Praha 2004, s. 160.

⁶⁷ VONDRUŠKA, V.: *Církevní rok a lidové obyčeje*, České Budějovice 2005, s. 60.

⁶⁸ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 25- 26.

⁶⁹ Dřevěné kůly na vzpěr ke stavění májky.

je tomu v ostatních vesnicích a proto se jednoho roku stalo, že májku podřízli. Lidé si tím dokazují, která vesnice z okolí je nejsilnější.

Kolem osmé hodiny večer se děti scházejí se svými lampiony a rodiči u Obecního úřadu, aby zahájili lampionový průvod. Vedení průvodu má na starosti, stejně tak jako průvod masopustní, předseda sokola pan Krejčí. Při prvních průvodech byly populární klasické lampiony se svíčkou, dnes má většina dětí lampiony na baterku se žárovkou. Cesta vede přes obec Lnáře na místní fotbalové hřiště, kde je pro všechny připraveno občerstvení v podobě buřtů a pití. To vše je sponzorované Obecním úřadem Lnáře. Každý si upeče nad ohněm buřty, nají se a pak mohou přijít čarodějnice. Čarodějnicemi jsou členky sokola, které si připravují taneční vystoupení a zapalují připravenou vatru. Při setmění dostane každá rodina lampion štěstí, který všichni najednou vypustí se svým přáním. Bujaré veselí trvá až do ranních hodin.

Obrázek 4: Ruční stavění májky (zdroj: archiv autora)

Obrázek 5: Lnářské čarodějnice (zdroj: archiv autora)

4.7 Pout'

4.7.1 Historické pozadí

Poutě se konaly jedenkrát ročně v den výročí patrona. Až do konce 18. století byla pout' na vzdálené místo pro obyvatele venkova obtížnou cestou. Lidé směřovali k nejbližšímu poutnímu místu, některá místa byla však značně vzdálená. Obvykle se vypravila celé skupina pod vedením rychtáře, který znal cestu. Poutníci šli pěšky, vybaveni zásobami jídla často i na několik dnů. Podobným způsobem probíhaly poutě po staletí, až do doby, kdy byly zakázány ve druhé polovině 18. století. Proti poutím byl Josef II., omezil vliv církve a chtěl zabránit plýtváním časem na různých náboženských akcích. Poutní místa tak začala rychle chátrat. Teprve během 19. století se na mnohých místech poutě zase objevily, nikdy však už nedosáhly takové popularity jako v době baroka. Současně se z poutí začal vytrácet i církevní smysl a podlehly tlaku moderního trhu.⁷⁰

⁷⁰ VONDRUŠKOVÁ, A.: *České zvyky a obyčeje*. Praha 2004, s. 236.

4.7.2 Pout' v obci Lnáře

Přesný termín, kdy se pout' ve Lnářích koná, není dán. Pout' bývá osm týdnů po Velikonocích.

Jelikož žijeme v moderní době, kdy převládá technika, už zdaleka nefungují poutě tak, jako dřív. Bez kolotočů a atrakcí by se pout' nedala nazvat poutí. Není tomu jinak ani v obci Lnáře.

Ještě nedávno vedly stánky přes celou ves. Postupem času začala tato tradice prudce upadat. Nejenže místo několika kolotočů a různých atrakcí pro děti, bývá v obci pouze autodrom a „řetízák“, chybí i takový symbol jako je klasická pout'ová střelnice, kde si obyvatelé vystřelují papírové růže. „*Na pout' nechodíme, nikdy tam nic není.*“⁷¹ Díky tomuto úpadku, lidé ztratili zájem. Jediné, co se rodiny snaží dodržovat, je tradice pečení koláčů, slavnostní oběd a navštěvování přátel a sousedů.

---

⁷¹ RODINA č. 1. Osobní rozhovor. Lnáře, 3. 3. 2014.

4.8 Mikuláš

4.8.1 Historické pozadí

O životě svatého Mikuláše se vypráví pouze domněnky. Nikdo neví, jestli vyprávěný příběh je skutečně pravdivý. Mikuláš se narodil okolo roku 270 – 280 našeho letopočtu v řecké osadě Patras. V tureckém městě Myra se stal biskupem, proto k němu neodmyslitelně patří špičatá pokrývka hlavy, které se říká mitra a berla. Mikuláš nejspíše zemřel 6. prosince někdy mezi 351 našeho letopočtu. Ostatky Mikuláše byly uchovávány až do roku 1087 v Turecku, odkud pak byly přemístěny do italského města Bari, kde je můžeme vidět dodnes. Čert vznikl v souvislosti s příběhem o zachráněných námořnících, jelikož on byl příčinou toho, že se loď stala nezvladatelná. Anděl pak byl průvodcem Mikuláše do nebe, když bůh ukončil jeho příběh na zemi.⁷²

Už ve středověku obcházely maškary domácnosti, nejstarší zápisky existují ze 14. století. Středověcí Mikuláši se ovšem nepodobali dnešním.⁷³

4.8.2 Mikulášská nadílka v obci Lnáře

Každý rok v předvečer 6. prosince pořádá Sokol Lnáře mikulášskou nadílku. Nejprve se chystají velké přípravy. Skupina, která bude chodit za čerty a Mikuláše, si sama vyrábí ručně masky a nachystá si balíčky s dobrotami pro hodné a poslušné děti.

Nejdříve se většina občanů Lnář sejdou u rozsvíceného stromku na vsi. Za bouřlivého ohňostroje a výbuchu dýmovnic přichází jako první čerti. Neposlušné ratolesti zkrotí a může přijít na řadu Mikuláš s andělem. Děti se vyzpovídají ze svých lumpáren a odříkají Mikuláši básničky. Každé dítě se zapíše do Knihy hříchů a dostane malou odměnu v podobě již zmiňovaného balíčku. Po skončení se každý vrací do svých domovů.

Děti, které se zapsaly do Knihy hříchů, navštíví mikulášská parta ještě zvlášť v jejich domovech. Před dveřmi každého domu má Mikuláš od rodičů dítěte připravené dárky a sladkosti, které po přednesu básničky dostanou. Někteří z rodičů využívají tuto šanci návštěvy Mikuláše doma k tomu, aby čerti dítěti odnesli nějaký jeho zlozvyk v podobě dudlíků nebo videoher. Mikuláš děti chválí, nebo napomíná podle toho, jak se předem domluvil s rodiči. To samé platí i o návštěvě čertů. Malé děti se vždy třásly strachem před čertem s řetězy a pytlem přes záda, ve kterém starší děti odnáší.

⁷² TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 69.

⁷³ VONDRUŠKOVÁ, A.: *České zvyky a obyčeje*. Praha 2004, s. 289.

Mikuláš je vždy oblečen bíle v plátěné dlouhé košili, která je ozdobena červeným a zlatým křížem. Pod vysokou čepicí, na které je také kříž, se vlní vlasy s fousy udělané z bílé vaty. V ruce má pozlacenou berlu a košík se sladkostmi, které rozdává společně s andělem.

Obrázek 6: Lnářský Mikuláš s čerty a andělem (zdroj: archiv autora)

4.9 Zvonečkový průvod

Zvonečkový průvod slouží ve Lnářích k zahájení Vánoc. Přípravu si bere na starost zastupitelstvo obce Lnáře spolu se spolkem Sokol Lnáře. Tato tradice je spojena se slavnostním rozsvícením vánočního stromku na vsi.

Kolem šesté hodiny večer se u stromečku sejdou obyvatelé Lnář i okolních vesnic. Nejmladší děti mají za úkol si vzít s sebou zvoneček. Cesta průvodu kvůli malým účastníkům není moc dlouhá. Ale za to na konci cesty čeká všechny odměna v podobě velkého stromku, to dělá především radost dětem, a v podobě svařáku a punče, největší radost pro rodiče. Tuto odměnu si ale musí každý zasloužit, a proto se během cesty ke stromečku celou dobu zvoní na zvonečky.

Při slavnostním rozsvěcování vánočního stromku řekne paní starostka vánoční přání občanům a děti z mateřské školy a základní školy zazpívají a zahrají vánoční koledy pro všechny zúčastněné.

Obrázek 7: Zvonečkový průvod (zdroj: archiv autora)

4.10 Vánoce

4.10.1 Historické pozadí

Pro většinu lidí jde o nejkrásnější svátky v roce, přestože pro křesťany jsou mnohem významnější Velikonoce. Všichni je známe jako oslavy narození Ježíše, ale původně byly brány jako pohanské slavnosti. Slavnosti okolo 21. prosince se konaly už ve starověkém Římě. Tyto oslavy se nazývaly saturnálie, protože byly zasvěceny bohu Saturnovi. Nejprve se jednalo o oslavy jednoho dne, později se protáhly až do 24. prosince. Tyto dny byly pro Římany velmi významné, protože pouze tehdy se zbavili společenských rozdílů a chudáci si hráli na bohaté a otroci se mohli stát pány. Nejblíže k dnešním Vánocům mají pohanské oslavy boha Mithry, konaly se v noci z 24. prosince na 25. prosince. Toto datum nebylo vybráno jen tak náhodou, souviselo se zimním slunovratem, kdy je den nejkratší a noc nejdelší z celého roku. Lidem se zdálo, že od 21. prosince do 24. prosince Slunce stojí a věřili, že toto Slunce jim přinese úrodu. O několik let později se objevil Kristus a sestoupil na zem, aby věřícím zajistil nesmrtelnost. Ke Kristovu životu vznikla řada legend a pověr, proto je těžké určit jeho narození a nebylo nic snazšího než ho určit na den, kdy pohané uctívali

Mithru. Církev stálo spoustu sil, než byl 25. prosinec zapsán jako den zrození Krista, narození Ježíška.⁷⁴

Církev usoudila, že tak významný svátek jako je narození Krista, bude potřebovat dlouhou řadu příprav. Nařídila čtyřicetidenní půst, nepatřily do něj soboty a neděle, a proto tato doba trvala osm týdnů. V 7. století zůstaly už jen pouze čtyři neděle. Toto období příprav dostalo název advent.⁷⁵

Zpočátku se slavily Vánoce vesele a bujaře. Ve středověku zvažněly a barokní kultura je změnila. Mnohé zvyky a staré obřady se změnily a vytratily, čas však přinášel nové zvyky. Dnešní Vánoce jsou ovlivněny tradicemi, které vznikaly v městském prostředí během 19. a 20. století. I přes veškeré změny nám v podvědomí stále zůstává příběh o narození Ježíška. Běžné vánoční svátky se slaví tři dny: Štědrý den, Boží hod vánoční a svátek svatého Štěpána. Církevní Vánoce trvají od Kristova narození o svaté noci z 24. na 25. prosinec přes Boží hod vánoční (25.12.), svátky sv. Štěpána (26.12.), Jana Evangelisty (27.12.), Mlád'átek betlémských (28.12.) Nový rok, do svátku Tří králů.⁷⁶

Štědrý den (24. prosinec) předchází dnu narození Ježíše. Žádný jiný svátek v roce nemá tak významnou vigilií⁷⁷ jako právě tento den. Vše bylo v tento den uklizené a slavnostně připravené. Hlavním bodem výzdoby byl betlém, teprve později ho začal nahrazovat vánoční stromeček. Přes den se držel půst, aby večer lidé viděli zlaté prasátko. Tento zvyk se dodržuje ve většině domácností do dnes. Po štědrovečerní večeři museli všichni jít do kostela na půlnoční mši.⁷⁸

Boží hod vánoční, také první svátek vánoční (25. prosinec) se u starých Římanů slavil na počest boha Slunce Mitry. Později, díky křesťanům, bylo na tento den stanoveno narození Ježíše Krista.⁷⁹

Druhý svátek vánoční je svátek Svatého Štěpána (26. prosinec). Byl pravděpodobně prvním křesťanským mučedníkem, a proto získal pro svůj svátek den, který následuje hned po nejvýznamnějším dni Vánoc.⁸⁰

---

⁷⁴ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 73.

⁷⁵ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 74.

⁷⁶ MOTLOVÁ, M.: *Český rok od jara do zimy*, Praha 2010, s. 257.

⁷⁷ Církevní slavnost v předvečer svátku. Nejznámější vigilií je Štědrý den, který předchází dnu Kristova narození. Slovo pochází z lat. vigilia – noční hlídka. Znamená také noční modlitbu.

⁷⁸ VONDRUŠKOVÁ, A.: *České zvyky a obyčeje*, Praha 2004, s. 322.

⁷⁹ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 75.

Svatý Jan Evangelista byl apoštol a nejoblíbenější Kristův učedník. Podle legendy pečoval po Kristově ukřižování o jeho matku. Jeho den připadá na 27. prosince. 28. prosinec je svátek mládětek. Mládětka jsou malé děti, které dal palestinský vládce Herodes vyvraždit, když zjistil, že se v Betlémě narodil Ježíš. Věštba totiž předpovídala, že se má narodit nový vládce.⁸¹

Vánoce symbolizuje především vánoční stromek a betlém. Strom jako symbol nového života se objevil už u pohanů a k jeho masovému rozšíření došlo až zhruba v posledních dvou stoletích. První zmínky o zdobeném stromečku nacházíme z roku 1570, kdy byl poprvé vystrojen v Německých Brémách. Na stromek se věšela jablka, datle, ořechy nebo ozdoby vyrobené z papíru. Do 19. století nevíme nic o vánočním stromečku u nás. Betlém zobrazuje napodobení prvních Kristových dní po narození. Tento nápad dostal italský mnich František z Assisi, který postavil první betlém v roce 1223. Jeden z nejmladších symbolů vánoc je vánoční kapr, který tvoří štědrovečerní menu. Na stole se objevil až v 50. letech 20. století.⁸²

Důležitou roli ve vývoji Vánoc sehrály také koledy. Právě písně ukazují, že obřady koledování jsou důležitým symbolem Vánoc, v jejichž středu je chvála a radost. Nejstarší písemná zpráva o koledě pochází z předreformačních Čech a zachoval ji Jan z Holešova. Zachytil tři různé koledy: koledu kněží s obrazem Syna Božího, lidovou koledu a noční hlučnou koledu.⁸³

*„Koleda, koleda, babičko,
dejte voříšek nebo jablíčko,
nedáte-li voříšek,
provrtám vám kožíšek.
Hodím vám ho do louže,
on se vám tam zamaže.
Až si pro něj polezete,
celá se tam zamažete.“⁸⁴*

---

⁸⁰ TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 75.

⁸¹ VONDRUŠKOVÁ, A.: *České zvyky a obyčeje*, Praha 2004, s. 324 – 325.

⁸² TINKOVÁ, E.: *České svátky a tradice*. Kralice na Hané 2010, s. 76- 78.

⁸³ VEČERKOVÁ, E. - FROLCOVÁ, V.: *Evropské Vánoce v tradicích lidové kultury*. Vyšehrad 2010, s. 126.

⁸⁴ ZÍBRT, Č.: *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Praha 2006, s. 486.

4.10.2 Vánoce v obci Lnáře

Jak už bylo zmíněno, Vánoce se v obci Lnáře zahajují zvonečkovým průvodem. Pro většinu obyvatel jsou nejkrásnějšími svátky v roce. Tyto svátky si nikdo nedokáže představit bez dobrého jídla, spoustou dárků, ozdobeného vánočního stromečku a rozsvícených blikajících světýlek.

Hlavním dnem Vánoc je zajisté pro všechny Štědrý den. Přes tento den někteří dodržují půst, protože ten kdo nejí, může vidět zlaté prasátko. Držením půstu dnes myslíme pouze nejíst maso, dříve se nejedlo jakékoli jídlo. Nejvíce se na tento den těší nejmladší obyvatelé, protože hned ráno na ně čeká překvapení v podobě vánočního stromečku. Rodiny, které mají malé děti, staví a zdobí stromeček den před Štědrým dnem a to pozdě večer, kdy děti chodí spát. Ráno si pak děti myslí, že stromeček přinesl Ježíšek. Dnešní ozdoby u s těmi původními nemají prakticky nic společného. Sušené ovoce, zdobené perníčky a obyčejné svíčky nahradily skleněné zdobené koule a elektrická světýlka. Vánoční stromeček nechybí v žádné domácnosti. Bohužel, klasický nazdobený jehličnan pomalu ale jistě nahrazují umělé stromečky. Večer se všichni těší na štědrovečerní večeři, kdy na nazdobeném stole nechybí kapr a bramborový salát. Jelikož obec Lnáře dominuje rybníkářskou tradicí a celkově jižní Čechy jsou známé především chovem kaprů, tato ryba opravdu nechybí o Vánocích na žádném stole. Po večeři přichází nejdůležitější část, rozbalování vánočních dárků. „*Hned po večeři jdeme s celou rodinou zapalovat ven prskavky. Mezitím jeden z nás nenápadně odejde a nastrká dárky pod stromeček, aby si pak děti myslely, že je přinesl Ježíšek.*“⁸⁵ Dnes jsou Vánoce především o nakupování luxusních a drahých dárků. Dříve sloužily dárky především k tomu, udělat druhým radost a prokázat lásku. Novodobá záležitost je i balení dárků. Lidé používají speciální vánoční papír, jmenovky, mašle a další ozdoby. To někdy způsobí, že zabalení dárků je hezčí a nápaditější než samotný jeho obsah. Po všech těchto radostech se rodiny usadí a dívají se na pohádky.

Každá rodina má svou tradici na Vánoce, kterou každý rok dodržuje. „*Kromě stavění stromečku, pečeme také vánoční cukroví, ozdobíme si byt a pověsíme jmelí.*“⁸⁶ U jmelí se říká, že přináší do domu štěstí a pod zavěšeným jmelím smí muži a chlapi políbit ženu či dívku, se kterou se pod ním setkají.⁸⁷ Dále se také rozkrajují jablka tak, aby měly hvězdicové uspořádání jadérek, nebo při štědrovečerní večeři nikdo nesmí stát od stolu, aby neměla rodina v životě smůlu.

⁸⁵ RODINA č. 3. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.

⁸⁶ RODINA č. 3. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.

⁸⁷ MOTLOVÁ, M.: *Český rok od jara do zimy*. Praha 2010, s. 267.

4.11 Finanční podíl obce a místních spolků na dodržovaných akcích ve Lnářích

	AKCE	VÝDAJ	PŘÍJEM	DOTACE
2006	Masopust	7.800	3.200	0
	Čarodějnice	3.600	0	0
	Čerti	1.800	1.400	0
2007	Masopust	7.900	5.700	0
	Čarodějnice	2.700	0	0
	Čerti	750	1.100	0
2008	Masopust	6.900	3.500	0
	Čarodějnice	2.900	0	0
	Čerti	1.000	1.200	0
2009	Masopust	5.200	4.100	0
	Čarodějnice	2.400	0	0
	Čerti	1.100	750	0
2010	Masopust	6.100	5.600	0
	Čarodějnice	2.700	0	0
	Čerti	1.100	900	0
2011	Masopust	5.800	4.300	0
	Čarodějnice	3.300	0	0
	Čerti	1.300	1.000	0
2012	Masopust	6.900	4.100	0
	Čarodějnice	2.900	0	0
	Čerti	1.200	0	0
2013	Masopust	8.200	3.500	0
	Čarodějnice	3.500	0	0
	Čerti	1.200	0	0
2014	Masopust	8.100	4.400	0
	Čarodějnice	3.700	0	3.000
	Čerti	500	1.200	0

Výdaje za masopust jsou především za pronájem sálu v restauraci a na platbu hudební produkci. Drobné odchylky v jednotlivých letech se liší v závislosti finanční výši odměny kapele za hudební produkci. Získané příjmy jsou z dobrovolných finančních darů a příspěvků účastníků průvodu a kolemjdoucích. Tyto příjmy jsou využity k pokrytí zmiňovaných výdajů.

Výdaje u pořádání pálení čarodějnic zahrnuje občerstvení pro děti při závěrečném táborovém ohni a na nákup balónek štěstí. Příjmy v tomto případě jsou nulové.

Výdaje spojené s mikulášskou nadílkou jsou za drobné dárky dětem, v podobě vánočních kalendářů, rozdávané při společném srazu u vánočního stromku.

Výdaje TJ Sokolu Lnáře na uvedené akce za pozorované období bakalářské práce, červen 2013 – květen 2014, činí částku 16.700 korun. V roce 2014 byla od obecního úřadu poskytnuta dotace na akci pálení čarodějnic ve výši 3.000 korun. Do této doby nebyla dotace, na žádnou z uvedených akcí pořádanou TJ Sokolem Lnáře, poskytnuta a veškeré ztráty hradila pořádající organizace. Ve sledovaném období činí ztráty 8.800 korun.

5 Metodika

Aby bylo dosaženo co nejpřesnějších a nejefektivnějších výsledků a samozřejmě co nejvíce získaných informací, bylo použito těchto tří metod: zúčastněné a nezúčastněné pozorování, dotazníkové šetření a rozhovory. Výzkum probíhal v obci Lnáře okresu Strakonice v časovém období červen 2013 - květen 2014.

Stále častěji se kombinují metody kvalitativního a kvantitativního výzkumu v jedné výzkumné akci. Využívají se tak výhody obou přístupů při řešení výzkumného problému.⁸⁸

Výzkum probíhal v různých časových intervalech a v různých etapách. Byly pořízeny tři audiozáznamy s rozhovorem vybraných rodin a osmadvacet vyplněných dotazníků. Použité rozhovory a dotazníky byly pořízeny se souhlasem respondentů. Respondenti pro vyplňování dotazníků byli náhodní a respondenti pro nahrání rozhovoru byli vybráni a doporučení.

Výzkumné cíle:

Záměrem šetření bylo zodpovědět následující otázky a dosáhnout tak výzkumného cíle:

- 1. Jaké obyčeje a zvyky se dodržují v obci Lnáře u současných místních rodin?**
- 2. Jaký vztah mají obyvatelé k těmto tradicím?**
- 3. Jak důležité jsou pro dodržování a organizaci tradic místní spolky?**

Od těchto výzkumných cílů se odvíjely otázky jak v dotazníku, tak i v rozhovoru.

5.1 Pozorování

Metoda pozorování, která má i svá negativa, tradic a zvyků v obci Lnáře byla pro výzkum velmi přínosná. Je důležité si uvědomit, že pozorovateli se nabízí možnost sledovat zaujetí účastníků a může se aktivně do organizace zapojit, čímž lépe zhodnotím, zda daná tradice má stále svůj význam a zda se obyvatelé účastní společenských akcí, které jsou pro ně každoročně připravovány. Identita pozorovatele byla všem účastníkům událostí známá. Pozorování je důležitou metodou při zkoumání toho, co lidé dělají na veřejných místech.⁸⁹

---

⁸⁸ HENDL, Jan.: *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha 2012, s. 45.

⁸⁹ HENDL, Jan.: *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha 2012, s. 161.

Získaná data z přímého pozorování byla zaznamenána a uvedena v teoretické části bakalářské práce.⁹⁰

Identita pozorovatele byla všem účastníkům událostí známá.

5.2 Rozhovor

Pro sběr dat byla vybrána metoda rozhovoru. Také se tato metoda označuje interview a patří mezi nejvýhodnější metodu pro získání kvalitních dat.

Jedním z cílů této práce byla snaha postihnout dodržování lidových tradic a zvyků vybraných rodin s dětmi žijící v obci Lnáře. Nejlépe tak dokáží zhodnotit organizaci místních spolků a všimnout si kladných i záporných změn v místních tradicích a zvycích.

Charakteristika respondentů:

Na přání komunikačních partnerů zůstávají veškeré informace o rodině v anonymitě. Dotazování jsou tedy označeny jako rodina č. 1, rodina č. 2 a rodina č. 3.

Švaříček, Šeďová a kol. o výzkumném vzorku uvádí, že cílem není aby reprezentoval určitou populaci, ale určitý problém. Není tedy konstruován náhodně, ale záměrně jej vytváříme s ohledem na náš problém. Kritériem pro výběr rodiny je určitá vlastnost, kterou musí jedinec mít, aby mohl být do výzkumu zařazen.⁹¹

Jednotlivé rodiny byly vybrány podle následujících kritérií:

- nukleární rodina
- rodina žijící v obci Lnáře déle než deset let
- v rodině je alespoň jeden člen některého ze spolků obce Lnáře

Konkrétní respondenti byli zvoleni na základě mé činnosti, organizátorky dětských akcí, v obci Lnáře a na základě metody pozorování.

5.2.1 Vyhodnocení metody rozhovoru

Výzkumný soubor byl vytvořen pomocí metody účelového výběru, kdy komunikační partneři dobrovolně souhlasili zúčastnit se daného výzkumu poskytnutím rozhovoru. Hned na začátku rozhovoru byli informováni o průběhu připraveného rozhovoru a seznámeni s důsledky používání jejich odpovědí- dat pro výzkum.

⁹⁰ Viz. kapitoly: 4.1.2, 4.2.2, 4.3.2, 4.4.2, 4.5.2, 4.6.2, 4.7.2, 4.8.2, 4.9.2 a 4.10.2.

⁹¹ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ.: *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha 2007, s. 72- 73.

K rozhovoru byly vybrány tři rodiny žijící v obci Lnáře déle než deset let. Během těchto let mohly vyzorovat změny jak v organizaci tradic nebo společenských a kulturních akcí. Rodinám bylo položeno devět primárních otázek formulované se záměrem získat informace týkající se dané oblasti. Otázky mají vztah k vybranému problému, jsou zřetelné a jasné.

Každý rozhovor se odehrával individuálně a každý se odehrával v jiném prostředí. Prostor byl vždy klidný a nerušený nikým jiným.

Rozhovor trval 40 – 60 minut, kdy jednotlivé odpovědi byly zaznamenány jako audiozáznamy a následně použity v teoretické části bakalářské práce.

Pro rozhovor byly připraveny následující otázky:

1. Jak dlouho žijete v obci Lnáře?

Rodiny byly záměrně vybrány tak, aby mohly sdělit své postřehy za poslední uplynulá léta a splňovali zadané kritérium.

„Bude to dvanáct let. Předtím jsme žili v mnohem větším městě, ale to jsme ještě neměli děti.“ (RODINA č. 1. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Jsme rodáci... Naše generace tady žije možná více jak sto let! Můj předek byl jedním ze zakladatelů hasičů.“ (RODINA č. 2. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Ve Lnářích žijeme asi třináct let. Koupili jsme si tady dům a zůstali.“ (RODINA č. 3. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

2. Jste členy některých spolků obce? Jestli ano, tak kterých?

Alespoň jedna osoba z každé vybrané rodiny je členem některého místního spolku. Převážně jsou členy svazu dobrovolných hasičů, který podle nich má v obci velký význam. Pomáhají však s přípravou místních akcí, i když do spolku, který je organizuje, nepatří.

„Já i můj syn jsme dobrovolní hasiči. Chodíme na schůze a děláme všechno, co k tomu patří. Manželka, myslím, patří do svazu žen, nebo co je to za spolek. Samý ženský jsou tam prostě no...“ (RODINA č. 1. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Můj syn je ve svazu dobrovolných hasičů a myslím si, že tady opravdu dobře fungují. Já s manželkou jsme byli u Sokola. Ted' už ne, není na to čas a ani věk.“ (RODINA č. 2. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Manžel je ve svazu dobrovolných hasičů, já jsem členkou Lnářského Sokola, dcera organizuje akce pro děti, ale členkou zatím není. Druhému dítěti je šest, toho to ještě všechno čeká.“ (RODINA č. 3. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

3. Podílíte se na činnosti či organizaci místních kulturních tradic a zvyků?

Většina členů rodin se podílí alespoň na jedné organizaci. Jak už bylo zmíněno v předchozí otázce, pomáhají i spolkům, kde členy nejsou.

„Ano, hasiči dělají dětský den tady na hřišti. Taky dáváme různé věci do tomboly, když je dětský maškarní, nebo hasičský ples.“ (RODINA č. 1. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Syn pořádá s hasiči dětský den a taky chodí na náves stavět májku. Tady se staví klasicky ručně, ne jako jinde.“ (RODINA č. 2. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Jako člen hasičského sboru pomáhám při přípravě plesu a májky, když se staví. Manželka je členka sokola, dělá 30. dubna čarodějnicí pro děti, to jí jde (smích). Dcera zase organizuje pro děti čerty a Mikuláše.“ (RODINA č. 3. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

4. Jaké tradice a zvyky v obci dodržujete?

U odpovědí na tuto otázku je znát rozdíl u rodin s mladšími dětmi, které se zúčastňují většiny pořádaných akcí a snaží se je pravidelně dodržovat. Rodina se staršími dětmi nenavštěvuje akce, jako jsou zvonečkový ani lampionový průvod nebo dětský maškarní bál.

„S malým chodíme na všechno pro děti a pak se občas zúčastníme třeba masopustu. I čarodějnice jsou tady přes den pro děti, tak tam taky chodíme. Ve městě toho tolik nebylo, ale taky na to není pokaždý čas.“ (RODINA č. 1. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Máme přerostlé děti, takže nám polovina akcí odpadá. Ale masopust si pokaždý užijeme a plesy taky nevynecháme.“ (RODINA č. 2. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Jsme velmi aktivní rodina, do hodně akcí se angažujeme, takže mám pocit, že dodržujeme snad všechno. Průvody, maškarní, někdy zajdeme i na plesy, pálení čarodějnic...“ (RODINA č. 3. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

5. Které z konaných tradic a zvyků dodržujete pravidelně a proč?

Zde se většina dotazovaných shodla na dodržování masopustního průvodu a to především kvůli zábavě a velkému počtu zúčastněných obyvatel. Masopust je podle nich jedna z nejlépe připravených akcí v obci.

„Kvůli dětem chodíme pravidelně na maškarní a také jsme je vzali párkrát na masopust, ale nevydrží chodit celou dobu po Lnářích.“ (RODINA č. 1. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Z pravidelnějších tradic chodíme na masopust. Tam se většinou sejdou celý Lnáře. Občas zajdeme na čarodějnice opéct buřty.“ (RODINA č. 2. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„To je těžký. Asi nejoblíbenější tradice je tady masopust, je i dobře připravená. Na konci průvodu je vždycky připravená kapela tady v hospodě a tancuje se. My chodíme také na čarodějnice i na většinu průvodů, když nejsme pryč.“ (RODINA č. 3. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

6. Chcete na některé z tradic v obci něco vylepšit? Jestli ano, co by to bylo?

Jen jedna z dotazovaných rodin nenašla žádný problém. Rodina č. 3 si vzpomněla na zrušenou místní tradici, kterou by ráda obnovila. Tato tradice se jmenovala „Plecháč“⁹², která se v roce 2007 přestala dodržovat. Další rodina si stěžovala na úpadek tradičních masek v masopustním průvodu.

„Žádný zásadní problém nevidíme. Jsme rádi, že se tady něco děje. Ve městě byly akorát poutě a ty tady máme taky.“ (RODINA č. 1. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Samozřejmě. Například v masopustním průvodu už úplně chybí takový ty tradiční masky! Pamatuju si je ještě za mého mládí.“ (RODINA č. 2. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Na každé tradici by se našlo něco, co by se dalo vylepšit, nebo změnit. Mě třeba chybí tradice, která už se teda nedodrhuje a jmenovala se Plecháč...To byla neskutečná sranda! Možná by šla znovu zavést. Byla to opravdu jen taková naše tradice tady ve Lnářích, nikdo jiný jí nejspíš nezná.“ (RODINA č. 3. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

⁹² Šlo o sportovní soutěž v týmech, které musely plnit úkoly jako je plavání, jízda na kole a běh. U každého stanoviště s úkolem musel člen týmu vypít alkohol, aby mohly pokračovat v další disciplíně.

7. Mění se tradice, kterých se v obci účastníte? V čem proměny spatřujete?

Na tuto otázku měli všichni stejný názor a to ten, že dnes se nedodržují lidové tradice a zvyky tolik, jako tomu bylo dříve. Jeden z názorů je takový, že lidé už ani neví, jaká je podstata daného svátku, který slaví, nebo že úpadek nastává kvůli moderní době a lidé už nemají tolik volného času.

„Lidé jsou dnes líní a je pro ně pohodlnější koukat třeba na masopust z okna, místo toho aby se buď zúčastnili, nebo alespoň maskám napekli kobližky a dali si s nimi panáka! Nic už nemá takový šmrnc jako dřív, když se něco pořádalo.“ (RODINA č. 1. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Lidé už dnes ani neví, proč se taková tradice dodržuje, nebo proč se takový svátek slaví. Za nás tomu bylo jinak. Slavili jsme doma to, co jsme znali. O Valentýnu se třeba nevědělo. Zeptej se teď někoho z města, jestli zná masopust, dřív to věděli všichni. Doba se mění a my s ní.“ (RODINA č. 2. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Určitě mění. Jednak chodí míň a míň lidí a taky už se o to tolik nestarají. Možná nemají čas, ale alespoň jednou za rok by si ho najít mohli.“ (RODINA č. 3. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

8. Myslíte si, že by místní spolky měly lépe akce organizovat?

Zde se rodiny opět převážně shodly. Shodly se v tom, že, ať už Sokol Lnáře nebo Sbor dobrovolných hasičů Lnáře, organizují akce, jak nejlépe mohou. Jedna z rodin viděla problém ve finančních příspěvcích Obecního úřadu Lnáře.

„Myslíme si, že by starostka mohla organizacím více přispívat. Dělají to přece pro nás! Ani nevíme, jestli obec vůbec něco pořádá, nebo to všechno dělá Sokol.“ (RODINA č. 1. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Tak Sokol i hasiči se snaží o to, aby se tady něco dělo a určitě to nedělají špatně. Kdyby na to měly finance, nejspíš by to taky vypadalo jinak.“ (RODINA č. 2. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

„Všichni dělají, co mohou. Samozřejmě, že jednou se to povede líp a jednou míň.“ (RODINA č. 3. Osobní rozhovor. Lnáře, 1. 3. 2014.)

9. Jak trávíte tradice a zvyky, které neorganizuje žádný ze spolků a utváříte si je Vy doma?

Odpovědi na tuto otázku byly zahrnuty v teoretické části bakalářské práce.⁹³

5.2.2 Diskuze

Struktura rozhovoru byla postavena tak, aby co nejvíce obsáhla zkoumanou oblast a pomohla ujasnit vnitřní i vnější motivy respondentů, jejich postoje vůči tradicím a zvykům v obci Lnáře.

Poslední, devátá otázka, byla zaměřena na tradice a zvyky, které si rodiny utváří doma v rodinném prostředí. Je zakomponována v teoretické části bakalářské práce spolu s výsledky výzkumu přímého pozorování.

Je nutné podotknout, že jedna z rodin je má rodina, tedy rodina výzkumníka. Není nutné si myslet, že by nějak zásadně docházelo k ovlivnění u odpovědí. Výzkumník si vybírá téma, otázky a účastníky podle svého zájmu, cílů výzkumu a možností, které má.

Na tuto bakalářskou práci by také bylo možné navázat výzkum, který by se zabýval rozdíly zvyků a tradic na vesnici a zvyků a tradic ve městě, protože ve výzkumné části často docházelo ke zmínění tradic a zvyků ve městě. Rodina, která toto uváděla v odpovědích, se do obce Lnáře přestěhovala z většího města.

---

⁹³ Viz. kapitoly: 4.1.2, 4.2.2, 4.3.2, 4.4.2, 4.5.2, 4.6.2, 4.7.2, 4.8.2, 4.9.2 a 4.10.2.

5.3 Dotazníky

Ke zpracování výzkumné části bakalářské práce byla také použita kvantitativní metoda dotazníkového šetření.

Dotazníkové šetření bylo použito proto, aby umožnilo získat plně strukturovaná data a dostačující informace. Pro cíle práce bylo použití dotazníků velice důležité a nezbytné, data lze tímto způsobem lépe kvantifikovat. Téma, které bylo obsaženo v dotazníku, bylo pro všechny respondenty známé a otázky byly položeny co nejjednodušeji. Proto se nevyskytl žádný problém s vyplněním.

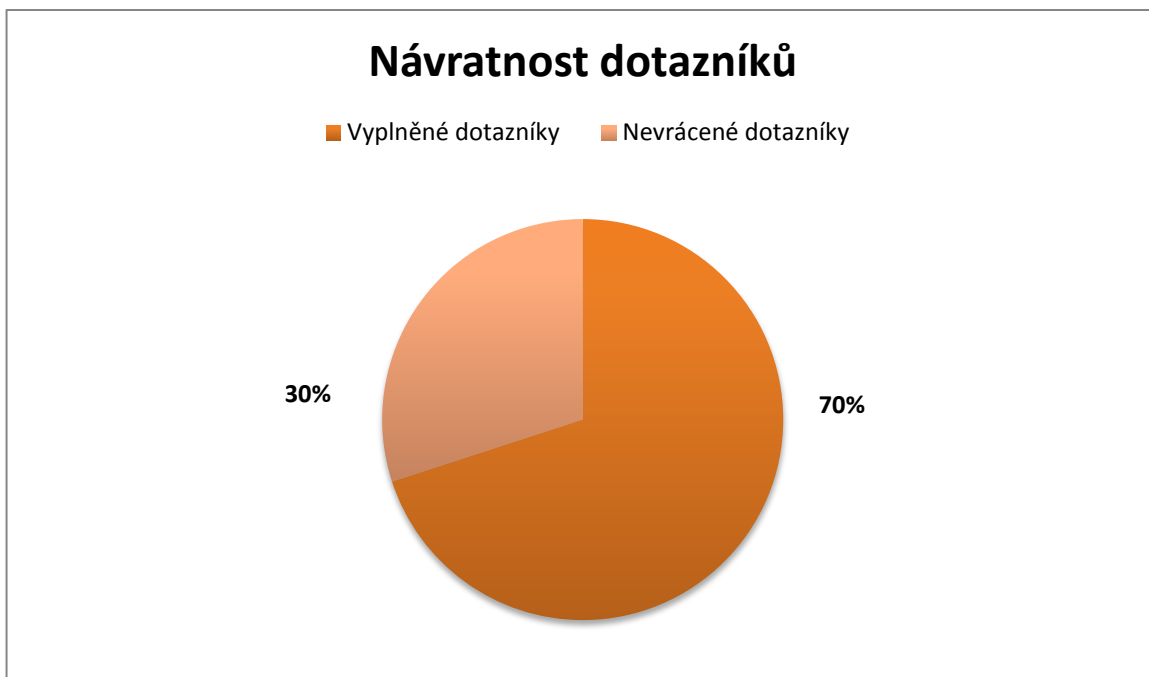
Dotazníkové šetření proběhlo pouze v obci Lnáře, bylo rozdáno celkem čtyřicet dotazníků. Deset dotazníků bylo dáno do místního obchodu s potravinami, dalších deset do mateřské školy a do základní školy a zbylé si mohli občané vyplnit na poště nebo v hospodě „Přístav“. Vrátilo se dvacet osm dotazníků.

Dotazníky byly respondentům předloženy v tištěné podobě a nezabíraly více jak pět minut času. Byly tvořeny z patnácti otázek, kde poslední otázka byla otevřená. Dotazník mohly vyplnit všechny věkové kategorie i občané žijící v obci poměrně krátce. Respondenti mohli označit více odpovědí a případně uvést svůj názor.

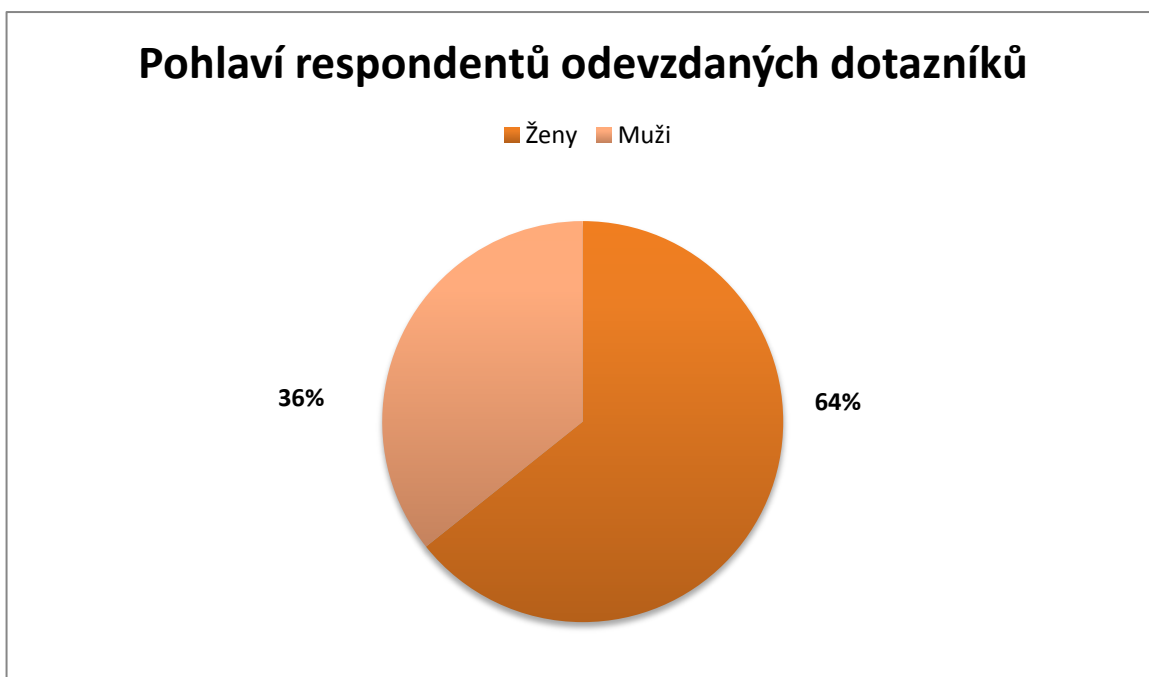
Ukázkový formulář dotazníku je uveden v bakalářské práci na straně 52 až 57.

5.3.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Jak už bylo zmíněno, z celkového počtu čtyřiceti dotazníků bylo navraceno osmadvacet. Tento počet vrácených dotazníků byl dostačující.

Graf 1: Návratnost dotazníků

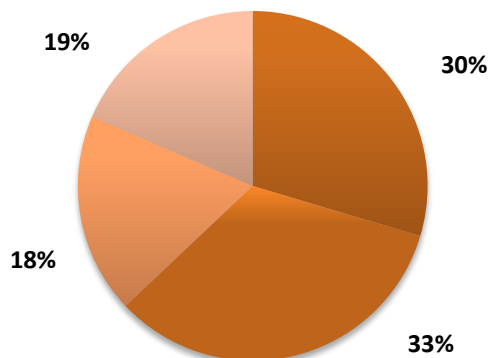

Graf 2: Pohlaví respondentů odevzdaných dotazníků

Věkové kategorie respondentů odevzdaných dotazníků

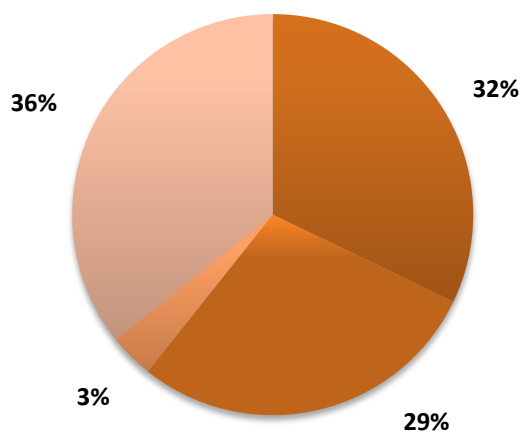
■ 18- 24 let ■ 25- 39 let ■ 40- 59 let ■ nad 60 let

Graf 3: Věkové kategorie respondentů odevzdaných dotazníků

Členství v místních spolcích

■ SDH ■ TJ Sokol ■ Svaz žen ■ Žádné

Graf 4: Členství ve spolcích obce Lnáře

Celkem čtyřicet dotazníků bylo rozdáno občanům obce Lnáře. Zpět se vrátilo dvacet osm vyplněných dotazníků, z nichž bylo osmnáct vyplněno ženami a deset muži. Osm respondentů bylo z věkové skupiny osmnáct až čtyřicet let, devět z věkové skupiny pětadvacet až devětatřicet let, šest respondentů z věkové skupiny čtyřicet až devětapadesát let a posledních pět respondentů bylo z věkové skupiny nad šedesát let. Osmnáct vyplňujících

bylo členy některých místních spolků. Devět respondentů bylo členy Svazu dobrovolných hasičů, osm respondentů bylo členy místního sokolu a jeden svazu žen.

Dotazník se skládal z patnácti otázek. Výsledky prvních čtyř otázek jsou zobrazeny v podobě grafů (viz Graf 1, graf 2, graf 3, graf 4).

Respondenti nejdříve odpověděli na identifikační otázky, které se týkaly pohlaví a jejich věku.

Další část dotazníku obsahovala otázky zaměřené na místní tradice, jejich dodržování v průběhu roku a na organizaci. Tyto otázky měly zjistit, zda se konkrétní tradice dodržují nebo zda se mění a jak se na nich místní spolky podílejí.

Na otázku **Jakých akcí, spojených s místními tradicemi, se v obci účastníte?**, zaškrtnuli respondenti většinu vypsaných aktivit (masopustní průvod, pálení čarodějnic, stavění májky, lampionový průvod, mikulášská nadílka, zvonečkový průvod). U žádného z respondentů nechyběl zaškrtnutý masopust, přesto se řadí mezi nejvíce upadající tradice.

Drtivá většina občanů má názor, že se tradice postupem času mění. „*Tradice se mění dnešní uspěchanou dobou.*“⁹⁴

Místní spolky a obec Lnáře se podle občanů nedostatečně podílí na pořádání kulturních akcí spojených s místními tradicemi, a tím je způsobena i nižší účast. Nejvíce dávají respondenti vinu obci, která by měla dávat větší finanční příspěvky a zvýšit tak kvalitu tradic a zvyků ve Lnářích.

Občané by uvítali zavedení nové tradice v obci a dokonce se v dotazníku objevil i nápad na znovu uspořádání již zapomenuté tradice nazývané „Plecháč“: „*Znovu uspořádání Plecháče, fotbalový turnaj, nebo i jiná sportovní akce.*“⁹⁵

Poslední otázka v dotazníku byla otevřená, bohužel na ní odpověděli pouze čtyři respondenti. **Co byste doporučili pro zlepšení kulturních tradic a zvyků v obci Lnáře?**

„*Více kulturních zážitků pro děti.*“⁹⁶

„*Větší podporu lidí a především obce.*“⁹⁷

---

⁹⁴ Respondent č. 15.

⁹⁵ Respondent č. 5.

⁹⁶ Respondent č. 5.

⁹⁷ Respondent č. 15.

„Více spolupracovat.“⁹⁸

„Více kulturních akcí jako je divadlo.“⁹⁹

Celkem pozitivní vztah k tradicím nijak nezaručuje aktivní zapojení do jejich dodržování. Zajímavé je, že odpovědi žen se nediferencují od odpovědí mužů, všichni vnímají místní pořádané akce stejně a nikomu nejsou lhostejné. Do organizace a snahy udržet místní tradice se zde aktivně zapojuje i mladší generace.

---

⁹⁸ Respondent č. 9.

⁹⁹ Respondent č. 21.

6 Závěr

Výzkum lidových tradic a zvyků v obci Lnáře byl nejen naučnou činností, ale umožnil mi také blízký kontakt s obyvateli. Především odkryl spoustu negativ či nedostatků, které by se daly odstranit a napravit.

Tradice a zvyky v obci Lnáře jsou stále velice živé, ovšem ne do takové míry, jako byly dříve. Zájem o účast klesá a tím klesá i motivace organizátorů připravovat další místní akce. Většina obyvatel obce si myslí, že za úpadek může způsob života, kdy lidé nemají už tolik času se tradicím a zvykům věnovat nebo je připravovat. Má rodina je ve spolku TJ Sokol Lnáře už od roku 1998, tudíž se pravidelně účastníme tradic a zvyků, které se v obci dějí, připravujeme a organizujeme je. Sami jsme tak mohli upozorovat změny tradic a to především v klesajícím počtu účastníků. Tento fakt potvrdily i odpovědi obyvatel v dotaznících.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že většina obyvatel viní za úpadek vedení obce Lnáře, které do roku 2013 nepřispívalo žádnou finanční částkou na organizované akce TJ Sokolem Lnáře. Tento fakt je zmíněn v kronice „Tělovýchovná jednota sokol Lnáře 1993“.¹⁰⁰ Místní spolky a obec Lnáře se podle občanů nedostatečně podílí na pořádání kulturních akcí spojených s místními tradicemi, a tím je způsobena i nižší účast. „*Větší podpora lidí a především obce.*“¹⁰¹, tak zazněla jedna odpověď v dotazníku a nezbyvá nic jiného než souhlasit. Obec by si měla uvědomit, že pořádané místní kulturní akce, dodržované tradice a zvyky v obci Lnáře jsou důležité pro pospolitost a především pro upevňování vztahů mezi občany.

Svátky, tradice a zvyky jsou popsány v teoretické části bakalářské práce kalendářně za sebou. K danému svátku jsou přiřazovány jednotlivé události, tradice a zvyky, které se dodržují v obci Lnáře. Přímým pozorováním byl zachycen průběh a změny tradic či zvyků v obci a tyto získané informace byly doplněny poznatky z rozhovorů uskutečněné s vybranými rodinami.

Většina vybraných rodin, při dotazování na místní spolky a organizace, se shodla v tom, že TJ Sokol Lnáře i Svaz dobrovolných hasičů se aktivně účastní příprav, které jsou spojené s místními tradicemi. Z rozhovoru a dotazníkového šetření vyplývá stejný fakt, že zapojení obce do aktivit pro občany je nedostačující.

---

¹⁰⁰ *Tělovýchovná jednota sokol Lnáře 1993.*

¹⁰¹ Respondent č. 11.

Práce, dle příslibu, byla dána k dispozici vedení obci. Lze jen doufat, že výzkum v bakalářské práci pomůže odstranit některé nedostatky a lidé, kteří byli její součástí a pomáhali při tvorbě, budou výsledek výzkumu šířit dál. Třeba si pak obyvatelé uvědomí o jaké zážitky, spojené s místními tradicemi a zvyky, mohou oni, nebo jejich generace přijít.

Tato práce také upozorňuje na ubývající společné chvíle strávené s rodinou.

7 Seznam pramenů a literatury

7.1 Prameny nevydané

Dějiny tělocvičné jednoty „Sokol“ ve Lnářích založené dne 16. března 1919- 1973.

Lnáře (Pamětní kniha obce Lnář), Archiv SOka Strakonice, Datace 1. díl 1918- 1973.

Lnáře (Pamětní kniha obce Lnář), Archiv SOka Strakonice, Datace 2. Díl 1974- 1986.

Tělovýchovná jednota sokol Lnáře 1993.

7.2 Literatura

KOURA, Petr a Pavlína KOUROVÁ. *České Vánoce: od vzniku republiky do sametové revoluce.* 1. vyd. Praha: Máj, 2010, 356 s., [24] s. obr. příl. ISBN 9788086643328-.

MOTLOVÁ, Milada. *Český rok od jara do zimy.* Vyd. 1. Ilustrace Tomáš Řízek. Praha: Fortuna Libri, c2010, 323 s. ISBN 978-807-3215-224.

OBECNÍ ÚŘAD LNÁŘE. *Obec Lnáře malý průvodce.* Plzeň: AtTom 2003.

OBERFALCER, Eduard. *Encyklopedie měst a obcí okresu Strakonice.* Strakonice: SMOOS 2010.

SEKERA, Jiří. *Lnáře včera a dnes.* Obec Lnáře 2010.

SKOPOVÁ, Kamila. *Rodinné svátky o století zpátky, aneb, Oslavy a rituály v české domácnosti.* 1. vyd. Praha: Akropolis, 2010, 95 s. ISBN 978-80-87310-11-3.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.* Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

TINKOVÁ, Eva. *České svátky a tradice.* Vyd. 1. Ilustrace Jan Hora. Kralice na Hané: Computer Media, 2010, 80 s. ISBN 978-80-7402-078-0.

VÁLKA, Miroslav. *Sociokulturní proměny vesnice: moravský venkov na prahu třetího tisíciletí.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011, 224 s. Etnologické studie, 8. ISBN 978-802-1039-087.

VEČERKOVÁ, Eva a Věra FROLCOVÁ. *Evropské Vánoce v tradicích lidové kultury.* Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2010, 516 s. ISBN 978-807-4290-060.

- VONDRUŠKA, Vlastimil. *Církevní rok a lidové obyčeje, aneb, Kalendárium světců a světic, mučedníků a mučednic, pojednávající o víře českého lidu k nim, jakož i o liturgii katolické*. 1. vyd. Ilustrace František Skála. České Budějovice: Dona, 1991, 96 s. ISBN 80-854-6303-2.
- VONDRUŠKOVÁ, Alena. *České zvyky a obyčeje*. 1. vyd. Ilustrace Kamila Skopová. Praha: Albatros, 2004, 370 s. Oko. ISBN 80-000-1356-8.
- VONDRUŠKOVÁ, Alena. *Rodinné svátky a oslavy*. 1. vyd. Ilustrace Kamila Skopová. V Praze: Albatros, 2010, 339 s. Oko (Albatros). ISBN 978-800-0023-182.
- ZÍBRT, Čeněk. *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 2006, 636 s. ISBN 80-702-1624-7.
- PRŮCHA, Michal a Zdeněk ZUNTYCH. *Jihočeské fotbalové kluby*. České Budějovice: Jihočeská fotbalová, 2013, 119 s. ISBN 978-80-260-5327-9.
- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, 407 s. ISBN 978-802-6202-196.
- Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, s. 749-1627. ISBN 80-718-4310-5.
- LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Jižní Čechy: kraj - lidé - tradice*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011, 229 s. ISBN 978-807-4221-361.
- LINHART, J. *Slovník cizích slov pro nové století*. Praha: Dialog, 2003, 412 s. ISBN 80-858-4361-7.
- PAVLICOVÁ, Martina. *Lidová kultura a její historicko-společenské reflexe: (mikrosociální sondy)*. Vyd. 1. Brno: Ústav evropské etnologie Masarykovy univerzity, 2007, 175 s. Etnologická studie, 3. ISBN 978-802-5410-448.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-717-8303-X.
- Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2005, 879 s. ISBN 80-200-1351-2.

7.3 Internetové zdroje

Pastorace: Podklady pro pastorační a duchovní život. Pastorace: Podklady pro pastorační a duchovní život [online]. 2000-2014 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.pastorace.cz/>

České tradice: České tradice z dob dávných i našich. České tradice: České tradice z dob dávných i našich [online]. 2012 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.ceske-tradice.cz/>

Lnáře: oficiální web obce. Lnáře: oficiální web obce [online]. 2008 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.lnare-obec.cz/>

8 Přílohy a grafy

8.1 Seznam obrazových příloh

Obrázek 1: Vlajka obce Lnáře (zdroj: <http://www.lnare-obec.cz/>)

Obrázek 2: Sbor dobrovolných hasičů (zdroj: archiv autora)

Obrázek 3: Masopustní průvod (zdroj: archiv autora)

Obrázek 4: Ruční stavění májky (zdroj: archiv autora)

Obrázek 5: Lnářské čarodějnice (zdroj: archiv autora)

Obrázek 6: Lnářský Mikuláš s čerty a andělem (zdroj: archiv autora)

Obrázek 7: Zvonečkový průvod (zdroj: archiv autora)

8.2 Seznam textových příloh

Dotazník 1: Respondent č. 5.

Dotazník 1: Respondent č. 11.

8.3 Seznam grafů

Graf 1: návratnost dotazníků

Graf 2: Pohlaví respondentů

Graf 3: Věková struktura respondentů

Graf 4: Členství ve spolcích obce Lnáře

Příklady z odevzdaných dotazníků:

Příklady z uvedených dotazníků byly vybrány náhodně.

Dotazník 1: Respondent č. 5

Vážení spoluobčané,

jsem studentkou Pedagogické fakulty na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích a provádím výzkum, který se zabývá kulturními tradicemi a zvyky v obci Lnáře. Tento výzkum je součástí mé bakalářské práce. Dotazník je naprosto anonymní a dobrovolný. Sama v obci žiji a chtěla bych tímto zjistit Váš názor na současné dodržování zvyků a tradic. Proto bych Vás chtěla poprosit o krátkou spolupráci, kde bych se chtěla dozvědět, jak se Vám zamlouvají či nezamlouvají aktivity pořádané v obci a popřípadě, jak je změnit nebo vylepšit.

Předem děkuji za vyplnění dotazníku.

Aneta Majerová

1. Jste:

a) muž

b) žena

2. Kolik je Vám let?

21

3. Jak dlouho žijete v obci Lnáře?

21 let

4. Jste členy některých spolků obce?

a) ano (uveďte prosím jakých):

b) ne

5. Jakých akcí, spojených s místními tradicemi, se v obci účastníte?

a) masopustní průvod

b) pálení čarodějnic

c) stavění májky

d) lampionový průvod

e) mikulášská nadílka

f) zvonečkový průvod

g) dětský maškarní bál

h) jiné (uved'te prosím jaké): *hasičský bál*

ch) žádné se neúčastním

6. Podílíte se na organizaci některé z uvedených tradic?

a) ano, podílím se

b) zatím ne, ale chtěl/a bych

c) ne, nepodílím se

c) nezajímám se

7. Kterou z konaných tradic, v obci Lnáře, dodržujete nejčastěji?

a) nejčastěji dodržuji (uved'te prosím):

b) všechny dodržuji stejně

c) žádnou nedodržuji

8. Jak se dozvídáte o pořádané akci v obci?

a) z místního rozhlasu

b) z plakátů

c) z internetu

d) od přátel

e) z jiného zdroje (prosím uveďte):

9. Považujete informace za dostatečné?

a) ano, zcela dostatečné

b) chtěl/a bych vědět více

c) nezajímám se

10. Máte pocit, že zájem o tradice v obci klesá nebo roste?

a) určitě klesá

b) určitě roste

c) nemění se

d) nevšímám si

11. Myslíte si, že se tradice postupem času mění?

a) ano, myslím (prosím odůvodněte):

b) ano, myslím, ale nevím, čím je to způsobeno

c) ne, nemyslím

d) nevím, nezajímá mě to

12. Podílí se místní spolky a obec Lnáře dostatečně do pořádání kulturních akcí spojených s místními tradicemi?

a) ano, dostatečně

b) ano, ale chtělo by to lepší organizaci

c) velmi málo (uveďte prosím, kdo by se měl více podílet):

d) nevím, nevšímám si

13. Líbila by se Vám v obci nová tradice?

a) ano, líbila (prosím uveďte jaká): *Plecháč, fotbalový turnaj nebo i jiná sportovní akce*

b) ano, ale nevím jaká

c) ne, tradice se zde stejně nedodrží

d) ne, máme jich tady dost

e) nezajímám se o místní tradice

14. Budete nadále podporovat tradice ve Lnářích?

a) určitě ano

b) budu se snažit

c) určitě ne

b) místní tradice nepodporuji

15. Co byste doporučili pro zlepšení kulturních tradic a zvyků v obci Lnáře?

Více kulturních zážitků pro děti